Natuuronderzoek
verplaatsing YMCA van Leusden naar Woudenberg

IN OPDRACHT VAN

Natuuronderzoek
Verplaatsing YMCA van Leusden naar Woudenberg

R.J.S. Terlouw

COLOFON:

© ***Bui-TeGewoon* | groenprojecten** ◊ publicatie 2021/40-V4
Bergambacht, juli 2022

Status	: Definitief
Auteur	: R.J.S. Terlouw
Foto's	: D. Buisman & R.J.S. Terlouw, Bui-TeGewoon | groenprojecten
In opdracht van	: YMCA – Nederland, de heer A. Huften
Foto voorpagina	: Voormalig NCC-terrein met boomweide, toekomstige kern van YMCA locatie

Disclaimer:
De inhoud van dit rapport is met uiterste zorg samengesteld. De informatie in dit document wordt aangeboden zonder enige garantie. ***BUI-TE*GEWOON | groenprojecten** sluit alle aansprakelijkheid uit voor enigerlei directe of indirecte schade, van welke aard dan ook, die voortvloeit uit of verband houdt met het gebruik van dit document.
Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van drukwerk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder schriftelijke toestemming van ***BUI-TE*GEWOON | groenprojecten** en de opdrachtgever, noch zonder toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

1]. Inleiding en doel 1.

2]. Projectgebieden 2.

3]. Voorgenomen ontwikkeling 4.
- 3.1. Locatie Leusden 4.
- 3.2. Locatie Woudenberg 4.

4]. Bos en bomen 5.

5]. Beoordeling soortgroepen, beschermde soorten en habitats 7.
- 5.1. Voorbereidend onderzoek 7.
- 5.2. Soort specifieke onderzoeken 8.
  - 5.2.1. Algemeen 8.
  - 5.2.2. Hogere planten 8.
  - 5.2.3. Vleermuizen 9.
  - 5.2.4. Land zoogdieren 10.
  - 5.2.5. Broedvogels, inclusief jaarrond beschermde nesten 11.
  - 5.2.6. Reptielen 11.
  - 5.2.7. Overige soorten en soortgroepen 12.

6]. Resultaten soort specifiek onderzoek 12.
- 6.1. Hogere planten 12.
- 6.2. Vleermuizen 13.
- 6.3. Land zoogdieren 15.
- 6.4. Broedvogels, inclusief jaarrond beschermde nesten 18.
- 6.5. Reptielen 19.
- 6.6. Overige soorten en soortgroepen 21.

7]. Aanbevelingen 22.
- 7.1. Locatie Leusden 22.
- 7.2. Locatie Woudenberg 22.

8]. Samenvatting 23.

9]. Conclusie 24.

10]. Literatuur en bronnen 25.

BIJLAGEN

1. Lijst van mogelijk aan te treffen soorten Wnb op basis van bureaustudie maart 2021
2. Habitat kenmerken YMCA locatie Woudenberg

1]. Inleiding en doel

De vestiging van de YMCA locatie van de Paradijsweg in Leusden zal worden verplaatst naar het noordwesten van het Henschotermeer in Woudenberg. Op de huidige locatie in Leusden is een hoofdgebouw met voorzieningen, zaalruimten en groepsaccommodatie aanwezig. Op het terrein zijn meerdere kampplaatsen met centrale keukenplaats per kamplocatie en diverse speel- en sportelementen aanwezig. Het terrein wordt gebruikt voor bijeenkomsten en groepsvakanties met activiteiten programma. De locatie in Leusden dient per december 2023 geheel te zijn verlaten en ontmanteld m.u.v. het hoofdgebouw. Het is voor de YMCA organisatie van belang dat de locatie in Woudenberg vanaf dat moment operationeel kan zijn.

Voor de locatie in Woudenberg zijn op hoofdlijnen dezelfde activiteiten voorzien als in Leusden worden aangeboden. Ten opzichte van deze situatie wordt de inrichting meer toegespitst op de gewijzigde vraag naar activiteiten. Ook zal meer worden ingespeeld op de mogelijkheden om de locatie jaarrond te kunnen benutten.

Ten bate van de ruimtelijke plan voorbereiding en het beschikken over informatie ten bate van de ruimtelijke procedures dient o.a. een ecologisch onderzoek plaats te vinden.
Dit onderzoek is in 2018 gestart door Bureau Van Den Bijtel, ecologisch onderzoek. Als gevolg van de beëindiging van dit bureau is dit onderzoek niet afgerond. Gebleken is dat de verzamelde veldinformatie uit deze periode slechts fragmentarisch beschikbaar is. Om de vergunning procedure tijdig te kunnen opstarten zal in voorjaar en zomer van 2021 een integraal onderzoek naar (beschermde) flora en fauna worden uitgevoerd zoals bedoeld in de Wet Natuurbescherming (Wnb).

De YMCA organisatie heeft Bui-TeGewoon | groenprojecten verzocht de noodzakelijke werkzaamheden en onderzoeken met betrekking tot het onderdeel ecologie uit te voeren. Om tijdig over voldoende informatie te kunnen beschikken voor de ruimtelijke procedure en aanvraag van vergunningen en ontheffingen is gestart met een algemene verkenning van het projectgebied die is omgezet in een Plan van Aanpak (*BTG.PvA.20210420)*. In dit plan van aanpak is een tabelmatige uitwerking van de bureaustudie en veldverkenning opgenomen op basis waarvan de te onderzoeken soorten en habitats zijn bepaald (zie bijlage 1 & 2).

2]. Projectgebieden

De betrokken projectgebieden vanuit de YMCA organisatie betreffen het huidige YMCA terrein in Leusden en de nieuwbouw locatie in Woudenberg. De locaties zijn onderstaand weergegeven in figuur 1.

De locatie Leusden wordt vooral beoordeeld op effecten, compenserende en mitigerende mogelijkheden i.r.t. de ontwikkelingslocatie in het Henschotermeer gebied en mogelijke effecten van het inrichten van het beschikbare compensatiegebied Leusden B nr. 1125 gedeeltelijk op (beschermde) natuurwaarden.

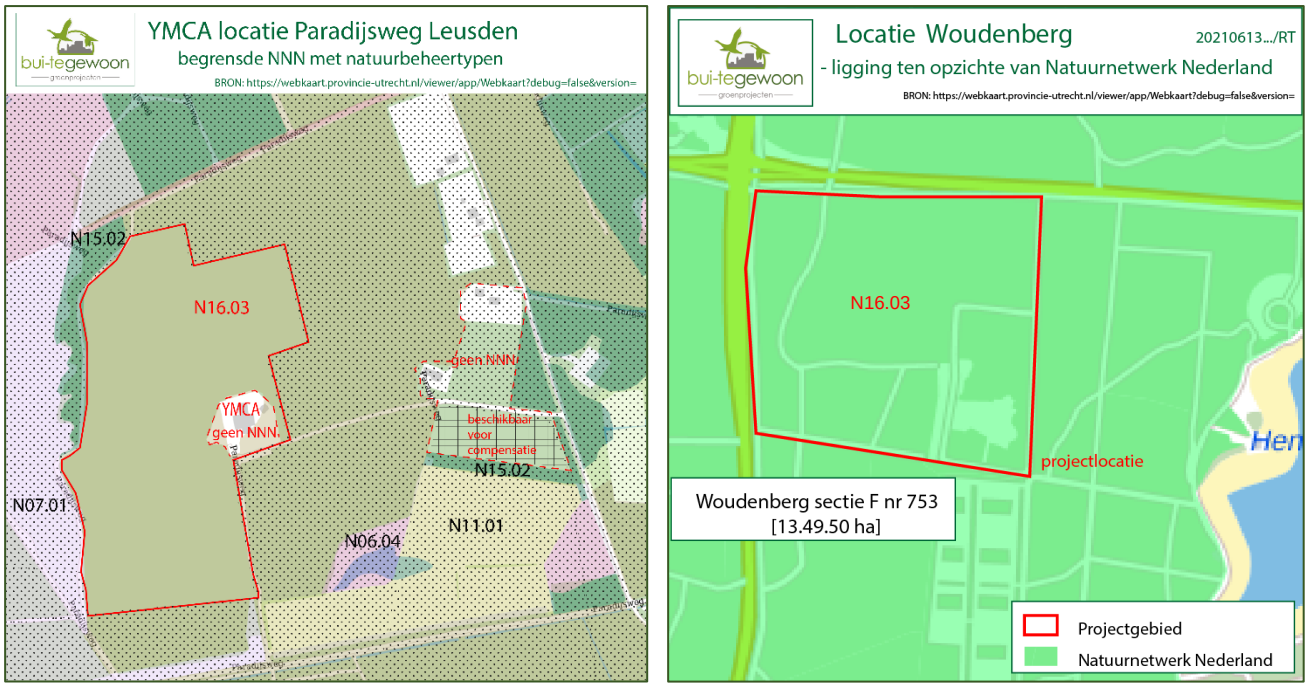

Figuur 1. Betrokken locaties onderzoek flora & fauna

Figuur 2. Impressies Leusden (links) en Woudenberg (rechts)

Locatie Leusden

Het door de YMCA gebruikte gebied in Leusden maakt deel uit van een groot complex aan droge en natte heide (deelgebied Hazewater) en bossen met een wisselende, maar overwegend hoge natuurkwaliteit.
Het natuurcomplex is verbonden met aangrenzende natuurgebieden en heeft via het ecoduct “Treekerwissel” een directe verbinding met NNN gebied Leusderheide e.o.
Het gebied bestaat uit van nature zure en voedselarme bodems. Laagten zijn overwegend vochtig door stagnerende bodemlagen en neerslag. Op delen, zoals bij het Hazenwater, komen hier natte heidevegetaties met o.a. dopheide tot ontwikkeling. Binnen het gebied is sprake van enig reliëf, met lokaal hoger opgestoven duinen.
Het bos binnen het YMCA deelgebied heeft een open houtopstand met voornamelijk grove dennen en vliegdennen. Er is slechts een geringe ondergroei aanwezig. Meer naar het oosten is productiebos met lariks en Douglas aanwezig wat een aanzienlijk dichter begroeid bostype heeft. Verspreid binnen deze delen bevind zich enig loofhout.

Locatie Woudenberg

De locatie in Woudenberg betreft het voormalige kampeerterrein van de NCC (Nederlandse Caravan Club) en de aangrenzende bosdelen. Het voormalige NCC terrein heeft een zeer open boombestand, waardoor het wordt gekarakteriseerd als een boomweide. De ondergroei bestaat uit gras met een geringe bijmenging van algemene kruiden. Lokaal zijn enkele cultuurplanten ingebracht vanuit het voormalige kampeergebruik door de NCC.
Dit deel is geheel omheind met een hekwerk van een fijnmazig en ingegraven gaas (figuur 3), waardoor het niet toegankelijk is voor grotere zoogdieren. De overige delen hebben een afwisselend bosbestand met zowel dichte als wat meer open delen met ondergroei. Langs de noord- en westzijde van het gebied is een mountainbike pad aanwezig wat lokaal insnijd in de bosvakken en invloed uitoefent op het projectgebied. In dit gebiedsdeel is daarnaast een ruiterpad gelegen.

Figuur 3. Raster rondom voormalig NCC terrein, waar de ontwikkeling van het nieuwe YMCA complex is voorzien

Het gehele YMCA-terrein in Woudenberg heeft een gering bodemreliëf. Elders in het gebied rondom het Henschotermeer zijn daarentegen vrij grote hoogteverschillen aanwezig. De aangrenzende bosdelen hebben een wisselende houtopstand. Op delen betreft het een dichte opstand van lariks en lokaal Douglas. Op andere delen overheerst grove den en is het bos minder dicht. Verspreid staan berken en eiken tussen de naaldhoutsoorten. Open bodemdelen komen slechts in beperkte mate in het westen en noorden van het deelgebied voor.

De ondergroei is gevarieerd. Aan de uiterste westzijde is de bodem vrij open en overheersen mossen, hier komt relatief veel spontane opslag van berk en lijsterbes in combinatie met een ondergroei van bosbes voor. In het centrale deel is een vak met een dichtere begroeiing van adelaarsvaren aanwezig. Op de wat vochtiger plekken als gevolg van een holle ligging vinden we lokaal kleine vlekjes met dopheide. Het deelgebied heeft een beperkte doorsnijding met paden. De recreatieve druk op dit deel van het bos is daardoor zeer gering. In het noordelijke en westelijke deel treedt verstoring op vanuit het mountainbike en ruiterpad.

Het projectgebied maakt deel uit van een aaneengesloten NNN-gebied te samen met het Henschotermeer. Het is gelegen in de oksel van twee provinciale wegen (N224 & N227), die ter hoogte van NNN Henschotermeer geen faunapassages hebben en leiden tot een verstoorde zone langs de buitenranden van het projectgebied.
De verstoring van deze provinciale wegen valt voor een deel samen met bovengenoemde verstoring vanuit het mountainbike en ruiterpad. Het oostelijke en zuidelijke deel van het projectgebied heeft een minder verstoorde ruimte.

3]. Voorgenomen ontwikkeling

De voorgenomen ontwikkeling betreft het verplaatsen van de huidige YMCA vestiging aan de Paradijsweg in Leusden naar de noordoostzijde van het Henschotermeer gebied in Woudenberg.

3.1. Locatie Leusden

De locatie in Leusden wordt geheel ontmanteld met uitzondering van het hoofdgebouw met erfperceel (Leusden sectie B nummer 598). De locatie wordt vrijgemaakt van alle kampeerterreinen, bouwwerken, speelwerktuigen, sport- en terreinvoorzieningen, kabels & leidingen, overige voorzieningen en niet natuurlijke elementen.

Na de ontmanteling zal het terrein als volwaardig NNN gebied gaan functioneren. Op basis van werk met werk kunnen lokaal natuurversterkende maatregelen (natuurbouwstenen) worden toegevoegd aan het terrein om de ontwikkeling van natuurwaarden te versnellen/versterken of specifieke doelsoorten te faciliteren.
Gedacht kan worden aan het opwerpen van een 'stammenbult' ten baten van reptielen en kleine zoogdieren, het op zonnige plaatsen opentrekken van bodemdelen ten bate van zandhagedis, alsmede gravende dieren uit de soortgroepen ongewervelden en insecten, het aanplanten van gewenste boomsoorten ("verloven van het bos"), het afsluiten van smalle paden door het gebied, etc.
Deze aspecten zullen in nader overleg met de beheerders en de ecoloog van landgoed den Treek nader moeten worden gespecificeerd tijdens de ontmanteling en bij de uitwerking van de herinrichting. Voorstellen voor een op natuur toegespitste inrichting en beheer in combinatie met een omvorming naar meer waardevolle natuurbeheertypen zijn opgenomen in een eerder (in opdracht van Landgoed Den Treek) opgestelde verkenning *(Knol W.C., 2016).*

3.2. Locatie Woudenberg

De locatie in Woudenberg betreft de voorziene nieuwe vestiging van de YMCA. In dit gebied wordt op het voormalige kampeerterrein van de NCC het nieuwe hoofdgebouw gesitueerd. In dit deelgebied komen ook de meest intensief gebruikte perceeldelen voor activiteiten, een aantal kampeerplaatsen en zal de bestaande toegangsweg vanaf de Zeisterweg (N224) worden gehandhaafd.

In het aangrenzende perceel deel met NNN beheertype "Droogbos met productie" (N16.03) zijn een aantal kampeerplaatsen met bijbehorende voorzieningen gesitueerd (figuur 4). Binnen dit deelgebied wordt er naar gestreefd zo min mogelijk habitat aan te tasten. Door bestaande open ruimten maximaal te benutten hoeven zo min mogelijk bomen te worden verwijderd om de kampeerplaatsen te kunnen realiseren. Door werk met werk te maken kunnen ook hier natuurversterkende maatregelen (natuurbouwstenen) worden toegevoegd aan het terrein om de ontwikkeling van natuurwaarden te versnellen/versterken of specifieke doelsoorten te faciliteren.
Een concept inrichtingsschets is opgenomen als figuur 4.

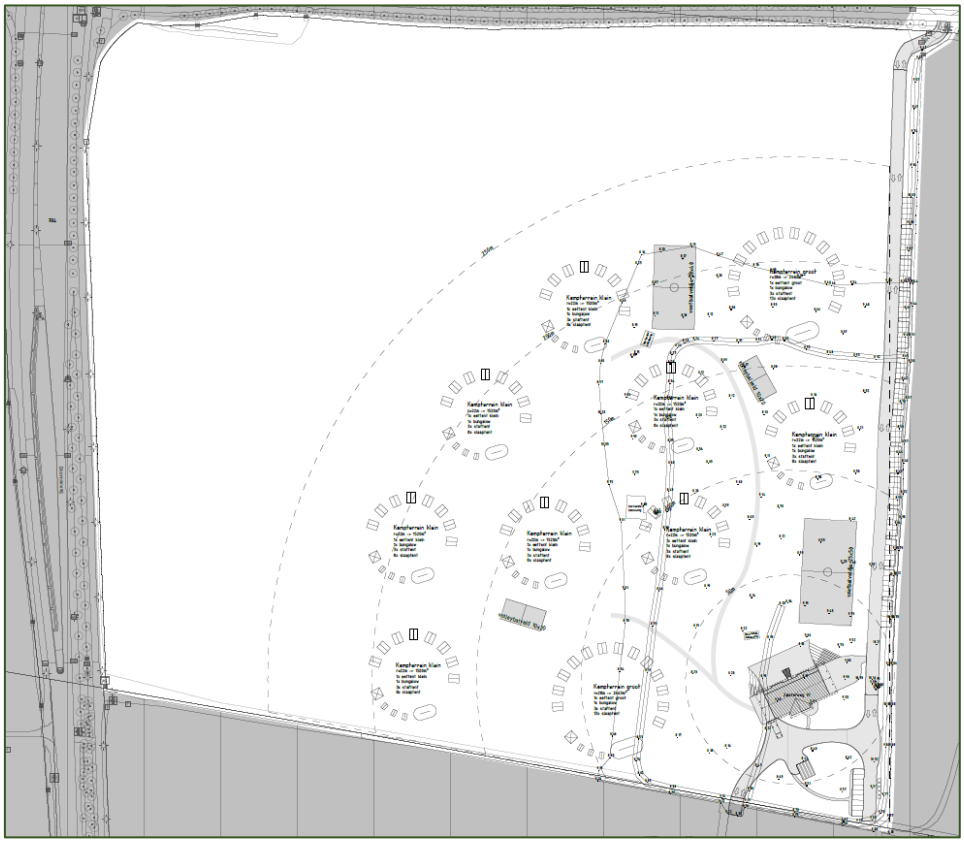

Figuur 4. Concept terreinontwikkeling locatie Woudenberg (Bron:

4]. Bos en bomen

In Woudenberg is de bouwlocatie van het hoofdgebouw voorzien in een deel van het gebied wat een bestaand gebruik heeft gekend als kampeerterrein. Dit (voormalige kampeerterrein) karakteriseert actueel als een boomweide (figuur 5). De boomopstand is zodanig dat de geplande inrichting van het terrein op vrijwel alle plaatsen zonder kap van bomen kan plaatsvinden. Slechts een beperkt aantal bomen zal moeten worden gerooid als gevolg van de bouwlocatie of vanuit veiligheidsoverwegingen voortkomend uit de actuele conditie van enkele bomen. Het lijkt verstandig voor dit wat intensiever te gebruiken deel een boominspectie (VTA) uit te (laten) voeren om 'gevaarlijke bomen' en/of bomen met dood kroonhout te bepalen. Een eerste visuele beoordeling leert dat dit naar verwachting op enkele delen binnen het voormalige NCC terrein noodzakelijk zal zijn.

Langs de oostzijde is de toegang naar het YMCA terrein voorzien vanaf de Zeisterweg over een bestaande bosweg (figuur 6). Op basis van scheefstand van sommige bomen langs deze bosweg zullen hier eveneens enkele bomen moeten worden uitgenomen en/of gesnoeid om voldoende toegankelijkheid te waarborgen.

Figuur 5. Boomweide voormalig NCC terrein

Figuur 6. Beoogde toegangsweg

Voor het deelgebied binnen de NNN begrenzing Woudenberg waar tentplaatsen zijn voorzien karakteriseert het aanwezige bos zich overwegend als een dichte opstand van overwegend naaldhout met een wisselende ondergroei (figuur 7).

Figuur 7. Impressie bostypen in NNN gebied Woudenberg

Om hier kampeerplaatsen mogelijk te maken zal lokaal een vlak gekapt moeten worden en als gevolg van de op veel plekken aanwezige dichte ondergroei van jonge boomopslag, bosbes, etc. rooiwerkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Het natuurbeheertype betreft N16.03 (droog bos met productie) wat impliceert dat hier kap onder voorwaarden mogelijk is maakt dit goed uitvoerbaar. De belangrijkste voorwaarde hierbij is dat vervangende aanplant binnen drie jaar na kap zal plaatsvinden. Indien dit noodzakelijk blijkt is op de locatie Leusden een compensatielocatie beschikbaar van 0,91 hectare waar gekapte bomen terug kunnen worden geplaatst.

Op basis van de detailbeoordeling, als de kampeerplaatsen in eerste fase zijn uitgezet, kan worden bepaald of er binnen deze vlakken beschermde situaties als jaarrond beschermde nesten, holtebomen, mierenhopen of anderszins te sparen situaties aanwezig zijn. Indien dit het geval is zullen de kampeerplaatsen zodanig worden verschoven dat deze buiten de effectzone van de beschermde situatie komen te liggen (mitigatie methode: "ontwijken"). Hiervoor is ruimte in het ontwikkelingsplan beschikbaar.

Houtopstanden zijn enkel onder de Wet natuurbescherming beschermd wanneer deze buiten de bebouwde kom zijn gelegen. De bescherming geldt voor opstanden die:

- minimaal 10 are bedragen;
- wanneer er meer dan 20 bomen in één of meerdere rijen staan;
- wanneer de uitsluitingsregels niet van toepassing zijn.

Voor dergelijke houtopstanden heeft de Wnb twee belangrijke instrumenten: "melding plicht" en "herplant plicht". Wie (een deel van) dergelijke houtopstanden velt, moet dit tevoren melden en heeft de plicht om hetzelfde areaal te her planten. Dit geldt al wanneer er één boom uit bovengenoemde houtopstanden wordt gehaald. Ook is mogelijk een ontheffing en compensatieplan nodig. De exacte regels en procedures zijn per provincie geregeld en dienen op basis van een nadere detaillering worden bepaald.

Ten bate van het kunnen voldoen aan de herplant verplichting voortkomend uit de voorgenomen ontwikkeling is binnen de locatie Woudenberg mogelijk te weinig ruimte beschikbaar om de herplantplicht uit te voeren. Op de door Landgoed den Treek ter compensatie beschikbaar gestelde akker in Leusden (figuur 8) is dit echter goed mogelijk. Idealiter gebeurd dit met vanuit ecologie gewenste houtsoorten zodat het bostype naast aantalsmatige compensatie, tevens een compensatie geeft in kwaliteit van het NNN.
Gedacht kan hierbij worden aan het compenseren van Droogbos met productie (N16.03) naar Dennen-, eiken- & beukenbos zonder productie (N15.02). Een aanleg met open ruimten en veel randlengte kan daarnaast de ecologische kwaliteit verder doen toenemen. Een plan voor detailinrichting van het compensatiegebied zal, nadat bekend is om welke aantallen/omvang bomen het gaat, in samenspraak met vertegenwoordigers en ecologen van landgoed den Treek en het bevoegd gezag worden opgesteld.

Figuur 8. Ter compensatie beschikbare akker in Leusden

5]. Beoordeling soortgroepen, beschermde soorten en situaties

5.1.] Voorbereidend onderzoek

Om tot een Plan van Aanpak voor het aanvullende onderzoek te komen heeft in maart 2021 een bureaustudie plaatsgevonden naar mogelijk aanwezige (beschermde) planten en dieren. Naast verspreidingsgegevens uit de Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) zijn websites van soorten organisaties als EIS-Nederland, FLORON, RAVON, SOVON, Vleermuisnet, VZZ en de waarnemingensite, *waarnemingen.nl,* geraadpleegd.
Ook is via verschillende zoekmachines gericht gezocht naar voor de betrokken gebieden relevante rapportages en onderzoeksverslagen.

In het projectgebied en de directe omgeving (beïnvloeding aspecten) worden op basis van dit bronnenonderzoek, archiefmateriaal, de regionale ligging, de aanwezige habitats en het migratiegedrag van diersoorten, een aantal beschermde soorten of situaties mogelijk aanwezig geacht.

Om efficiënt te kunnen werken en locatie specifieke kenmerken beter te duiden is op basis van het eerste bezoek voor de locatie Woudenberg een vakken- & afdelingenkaart gemaakt. Deze kaart is benut om de habitatkenmerken op deelniveau vast te leggen en kan daarnaast worden benut voor het toekomstige beheer en onderhoudsplan i.r.t. de Wet natuurbescherming. De vakken- en afdelingenkaart is opgenomen als figuur 9. Voor de locatie Leusden is geen vakken en afdelingen kaart opgesteld a.g.v. een overzichtelijke terreinsituatie.

Figuur 9. Vakken & afdelingen kaart YMCA-Woudenberg

Met behulp van de verkregen gegevens is een conceptlijst samengesteld van mogelijk aanwezige soorten, situaties en habitats in relatie tot de Wet natuurbescherming (bijlage 1). Aan de hand van deze verkenning heeft in beide deelgebieden een uitgebreide gebiedsverkenning plaatsgevonden tijdens twee velddagen in maart en april 2021. Tijdens deze veldbezoeken is een logische vak indeling van de gebieden opgesteld en zijn aanwezige habitats voor beschermde soorten en situaties in beeld gebracht en waar gewenst d.m.v. GPS coördinaten vastgelegd.

Parallel aan de verkennende terreinbezoeken zijn inventarisatie- en karteringsroutes bepaald.
De verkende omstandigheden, elementen, leefgebieden en situaties tijdens deze bezoeken betreffen:

Bodem reliëf	*Liggend dood hout*	*Nestkasten*
Boom holten	*Hogere planten*	*Habitat geschiktheid amfibieën*
Bos samenstelling	*Sporen/waarnemingen zoogdieren*	*Habitat geschiktheid reptielen*
Boskarakter	*Zoogdier holen*	*Mierenhopen*
Ondergroei / struiklaag	*Geschikt vleermuis habitat*	*Bomen en houtopstanden*
Holte bomen	*Soortenlijst broedvogels*	
Stamvoet holten		
Staand dood hout	*Jaarrond beschermde nesten*	

De beoordelingsresultaten van de habitat analyse zijn weergegeven in tabel 2 en bijlage 2.

YMCA terrein Henschotermeer - Woudenberg

Analyse veldverkenning Wet Natuurbescherming maart 2021

© Bui-TeGewoon / groenprojecten

vak / afdeling	bodemreliëf *]	bodemholten *]	bomen *]	boskarakter	ondergroei *]	holte bomen *]	stamvoet holten *]	staand dood hout *]	liggend dood hout *]	hogere planten	zoogdieren	grondholen	vleermuizen	broed vogels	beschermde soorten vogels	jaarrond nesten	nest-kasten	amfibieën	reptielen	mierenhoop	opmerkingen
Y-1	0	0	GRD-3/BERK-4/ZE-2/AE-2/LAR-1	boomweide	0	0	0	0	0				foerageerhabitat	*]			diverse		*]		
Y-2	1	1-vos	GRD-1/BERK-1/LAR-4	dicht bos	2	1	2	0	2			vos	vliegroute-pad	*]					*]	langs pad Z	
Y-3	1	0	GRD-1/BERK-1/LAR-4	dicht bos	2	1	2	0	2				vliegroute-pad	*]					*]	langs pad Z	
Y-4	1	1-vos oud	GRD-4/LAR-3/BERK-1/ZE-1	dicht bos	2-4 *]	1	1	0	2	*]	mest vos	vos (oud)		*]					*]		veel verkeers geluid
Y-5	1	0	LAR-4/BERK-1	matig dicht bos	1-3 *]	1	1	0	1		mest das *]		vliegroute-pad	*]					*]		veel verkeers geluid

*]	GRD	grove den
	LAR	larix
	BERK	berk
	BEUK	gewone beuk
	AE	Amerikaanse eik
	ZE	zomereik
	1-4	1= enkele/ 2=>10%/ 3=< 30%/ 4=dominant

*]	0	niet aangetroffen
	1	1 stuk
	2	2-4 stuks
	3	5-8 stuks
	4	>8 stuks

*]	stapel gezaagd stamhout en hoop snoelhout
*]	enkele vakjes heide/ deel met adelaarsvaren / lokaal bosbes
*]	delen met veel zaailing berk en grove den
*]	lokaal veel zaailing berk west / 50% oppervlakte met mosbulten
*]	enkele mestputjes das langs pad
*]	aandacht reptielen bodemrelief / stamvoet en grondholen / liggend doodhout
*]	niet aangetroffen maart 2021 / nog voorjaar & zomercheck uitvoeren

aandacht vanuit Wet NB gewenst / mogelijk aanvullend onderzoek of ecologisch protocol

Tabel 2. Resultaten habitat analyse maart 2021

Na afloop van de veldbezoeken is de conceptlijst van mogelijk aanwezige soorten en habitats definitief gemaakt (bijlage 1), waarna deze de basis heeft gevormd voor een Plan van Aanpak voor het vervolg onderzoek *(Terlouw R.J.S., 2021a)*.

Bovenstaande aanpak heeft geleid tot het opstellen van de volgende lijst van nader te onderzoeken soorten en situaties:

Soort/situatie	*Methode*	*Deelgebied *]*
Broedvogels	*Samenstellen soortenlijst t.b.v. bepalen duur broedseizoen*	*L & W*
Jaarrond beschermde nesten	*Twee vervolgbezoek in voorjaar/zomer op gekarteerde locaties in maart*	*L & W*
Holen broeders	*Twee vervolg bezoeken in voorjaar & zomer gekarteerde holte bomen in maart*	*L & W*
Vleermuizen algemeen	*Vleermuis protocol en gegevens van de Bijtel ecologisch onderzoek 2020*	*W*
Vleermuis verblijfplaatsen	*Aandacht aan in maart gekarteerde locaties met holtebomen en tijdens vleermuis onderzoek*	*L & W*
Das	*Volgen aanwezige burchten (visueel of faunacamera)en gegevens van de Bijtel 2020*	*W*
Eekhoorn	*Zichtwaarnemingen en karteren nesten*	*L & W*
Boommarter	*Geschikte holte bomen (Ø > 50 mm) volgen, bij twijfel faunacamera inzet*	*L & W*
Mierenhopen	*Karteren tijdens alle bezoeken (determinatie soorten)*	*L & W*
Hazelworm	*Onderzoek m.b.v. reptielplaten conform soortenstandaard / RAVON en zichtwaarnemingen*	*W*
Levendbarende hagedis	*Reptielplaten conform soortenstandaard / RAVON en zichtwaarnemingen /route*	*W*
Zandhagedis	*Zichtwaarnemingen tijdens gerichte bezoeken (route) conform soortenstandaard*	*W*
Ringslang	*Zichtwaarnemingen en reptielplaten conform RAVON methode*	*W*

**] L = Locatie Leusden / W = locatie Woudenberg*

5.2. Soort specifieke onderzoeken

5.2.1. Algemeen

Het doel van het onderzoek is om vast te stellen of de voorgenomen ontwikkeling mogelijk effecten heeft op (beschermde) flora en fauna en of hun leefgebied. Indien effecten niet kunnen worden uitgesloten dient een ontheffing aanvraag te worden verricht in het kader van de Wet natuurbescherming. Het onderzoek moet hierbij inzicht geven in de mate van aantasting, de omvang van de populatie en dient antwoord te geven op de vraag of de duurzame staat van instandhouding in gevaar komt. Om ontheffing te kunnen verkrijgen dienen in voorkomend geval aanvullend onderzoek en mogelijke compenserende en mitigerende maatregelen die zullen worden genomen in beeld te worden gebracht.

De soort specifieke onderzoeken hebben allen plaatsgevonden conform de soorten standaards zoals hiervoor voorgeschreven. Indien geen specifiek protocol is voorgeschreven is steeds de werkwijze gehanteerd zoals geadviseerd vanuit de soorten organisaties (EIS-Nederland, FLORON, RAVON, SOVON, Vleermuisnet, VZZ, etc.).

Ten bate van een aantal soorten en situaties zijn voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd. Het betreft o.a. het karteren van jaarrond beschermde nesten, holtebomen, grondholen, burchten, mierenhopen, etc. in de vroege voorjaarssituatie (maart) wanneer de geringste kroonbedekking aanwezig is en de terrestrische vegetatie zich nog niet heeft ontwikkeld (zie ook tabel 2). Door deze locaties met GPS vast te leggen konden later in het seizoen op eenvoudige wijze controle bezoeken aan verblijfplaatsen van mogelijk beschermde soorten en/of potentieel beschermde locaties worden gebracht.

5.2.2. Hogere planten

Op basis van de gevonden habitat tijdens de verkennende bezoeken, de verspreidingskaarten uit de NDFF-database, FLORON gegevens en het raadplegen van de waarnemingensite (*waarneming.nl*) worden geen beschermde hogere planten en of vegetaties in het gebied verwacht. Het onderzoek aan hogere planten heeft bestaan uit het tijdens alle veldbezoeken alert waarnemen van de vegetatietypen en mogelijk aanwezige soorten die speciale aandacht verdienen dan wel een beschermde status hebben.

5.2.3. Vleermuizen

Voor de locatie Leusden heeft in maart een verkennend bezoek plaatsgevonden langs de bosrand en de aangrenzende laan, waarbij specifiek is gelet op voor vleermuizen geschikte bomen (holten/scheuren/loshangende schors/etc.) waar mogelijk effecten kunnen optreden bij aanplant van de als compensatie voor herplantplicht beschikbare akker.

In de late avond/nacht zijn drie bezoekronde gemaakt (voorjaar en zomer) daar op deze locatie geen (vaste) verblijfplaatsen zullen worden aangetast (geen kap van bomen) is uitsluitend het beoogd compensatiegebied beoordeeld op gebruik als vliegroute en/of foerageergebied.

Op de locatie Woudenberg zijn vleermuizen onderzocht door het uitvoeren van onderzoek naar vliegroutes, foerageergebieden en verblijfplaatsen met behulp van een batdetector. Naast voor vleermuizen als kansrijke beoordeelde routes langs randstructuren als bospaden en open plekken, zijn gekarteerde holtebomen tijdens de verkennende bezoeken in maart en april tijdens alle inventarisatiebezoeken in de uitvlieg periode bezocht. In totaal is vijfmaal een ronde door het gebied gemaakt waarbij met behulp van een vleermuisdetector bij geschikte weer omstandigheden gericht is gezocht naar verblijfplaatsen en gebied gebruik door vleermuizen. Het betrof vier late avond/nacht bezoeken en één nacht/vroege ochtend ronde. Tijdens alle bezoeken is tevens gelet op mogelijke aanwezigheid van andere nachtactieve (beschermde) soorten als uilen, en zoogdieren.

Overzicht bezoeken en inventarisaties

project: ecologische onderzoek Henschotermeer t.b.v. locatie ontwikkeling YMCA

onderdeel vleermuis onderzoek Woudenberg & Leusden

WOUDENBERG

Bezoek nr.	(aanvang) Datum	Begintijd *]	Eindtijd *]	Onderzoeker	Weersomstandigheden: Bewolking	Neerslag	Temp. °C	Windrichting	Wind kracht	Type bezoek	Hulpmiddelen
1	3-mrt-21			RT	6/8	geen	10	NW	3	algemeen & verkennen holten	
2	11-mrt-21				8/8	licht-kort	11	ZW	4 a 5	algemeen & verkennen holten	spiegellampje
3	14-apr-21				6/8	geen	9	N	3	algemeen & verkennen holten	
4	15-mei-21	21.00	02.10		8/8	geen	8	ZZO	2	vleermuizen (parallel nachtvogels)	batdetector
5	10-jun-21	21.45	02.55		1/8	geen	15	W	2	vleermuizen (parallel nachtvogels)	
6	8-jul-21	21.40	06.00		5/8	geen	13	WNW	2	vleermuizen	
7	30-jul-21	21.20	02.20		8/8	geen	13	ZZW	4	vleermuizen	
8	23-aug-21	201.15	01.10		7/8	geen	14	NNO	3	vleermuizen	

opmerkingen/bijzonderheden

*] tijdregistratie heeft betrekking op integraal vleermuis onderzoek gehele Henschotermeer gebied (zowel YMCA als MooiMeer BV)

LEUSDEN *]

Bezoek nr.	(aanvang) Datum	Begintijd *]	Eindtijd *]	Onderzoeker	Weersomstandigheden: Bewolking	Neerslag	Temp. °C	Windrichting	Wind kracht	Type bezoek	Hulpmiddelen
1	24-mrt	12.00	13.45	RT	2/8	geen	12	ZW	2	algemeen & verkennen holten	veldkijker 8*40
2	14-mei	21.10	22.35		8/8	licht-kort	8	ZZW	3	vleermuizen	batdetector
3	11-jun	21.50	22.55		4/8	geen	11	ZW	2	vleermuizen	
4	2-aug	21.15	23.10		6/8	geen	14	NW	2	vleermuizen	

opmerkingen/bijzonderheden

*] Bezoeken aan locatie Leusden m.b.t. vleermuizen hebben zich uitsluitend gericht op het vaststellen van belang vliegroutes en/of foerageergebied compensatie veldje

Tabel 3. Overzicht bezoekdata en omstandigheden onderdeel vleermuizen

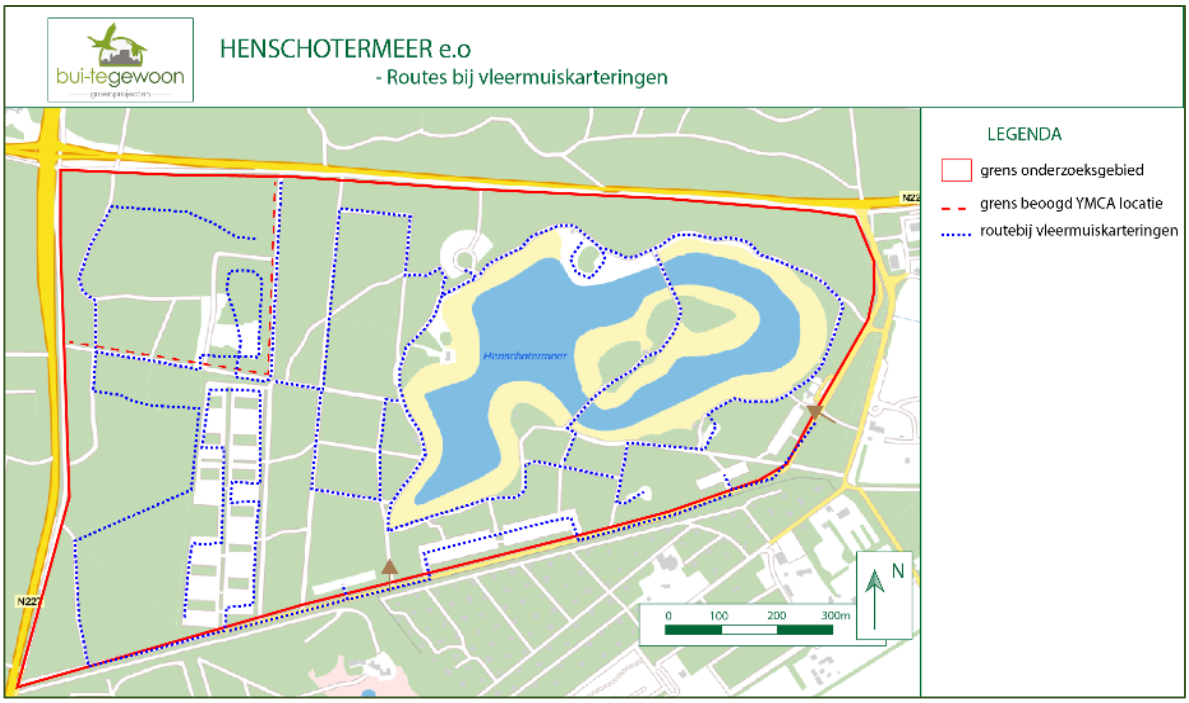

Figuur 10. Routes bij vleermuiskartering

5.2.4. Land zoogdieren

In het projectgebied zijn op basis van verkennende bezoeken en het bureauonderzoek een groot aantal landzoogdieren (vleermuizen worden afzonderlijk besproken) als mogelijk aanwezig beoordeeld.
Tot de zwaarder beschermde soorten die mogelijk voorkomen in het gebied behoren boommarter, das en eekhoorn. Naast deze soorten zijn ook vaste verblijfplaatsen (holen) van konijn en vos gekarteerd om maximaal rekening te kunnen houden bij de voorgenomen gebiedsontwikkeling met de verblijfplaatsen / kernlocaties van deze soorten zoals bedoeld in het zorgvuldigheidsartikel uit de Wet natuurbescherming (art. 1.11 Wnb). Genoemde vijf soorten worden onderstaand afzonderlijk beschreven. In de omgeving van de locatie Woudenberg (bungalow parken) is daarnaast de steenmarter vastgesteld *(Achterberg, 2020)*. Voor deze soort is geen geschikt habitat binnen het projectgebied aanwezig, waardoor er geen gericht onderzoek naar deze soort heeft plaatsgevonden.

Van een aantal andere, niet specifiek beschermde soorten, is de aanwezigheid van mol, bosmuis, bosspitsmuis, egel en ree door middel van bureauonderzoek vastgesteld. Hoewel niet expliciet in beschikbare bronnen vermeld zullen naar verwachting meerdere soorten muizen, bruine rat en kleine marters als bunzing en wezel in het gebied aanwezig kunnen zijn. Voor deze soorten zal conform het zorgvuldigheidsbeginsel Wnb (artikel 1.11) worden gehandeld door middel van het hanteren van een ecologisch werkprotocol.

Toelichten werkwijze onderzoek afzonderlijke soorten landzoogdieren:

- Boommarter

In maart en april 2021 is het gebied integraal onderzocht o.a. op de aanwezigheid van holte bomen. Voor de boommarter zijn in het bijzonder (voormalige) holten van groene- en zwarte specht van belang. De holten dienen een diameter te hebben groter dan 50 millimeter, beuken van een wat hogere leeftijd lijken hierbij favoriet. Gevonden holtebomen die aan de habitateisen van de boommarter voldoen worden gedurende het onderzoek meerdere malen geïnspecteerd.

- Das

Met betrekking tot de das in het Henschotermeer gebied is een rapportage beschikbaar uit januari 2021 die informatie verstrekt over de aanwezigheid en het gebiedsgebruik van de das in de periode 2016-2021 *(Achterberg, 2021)*. De in deze rapportage vermelde locaties zijn gedurende het onderzoek allen meermalen bezocht, waarbij actief is gezocht naar sporen en overige aanwijzingen van actueel gebruik. Naast gerichte bezoeken aan locaties uit het onderzoek van 2016-2020 is het gehele onderzoeksgebied onderzocht op sporen en verblijfplaatsen die wijzen op de aanwezigheid van de das in maart en april 2021.
Alle bekende en gevonden locaties zijn gedurende de onderzoeksperiode in 2021 regelmatig bezocht.
Bij twijfel over bewoning/gebruik is gedurende enige tijd een faunacamera geplaats om zekerheid over bewoning van burchten en of benutten van terreindelen als foerageergebied te kunnen verkrijgen.

- Eekhoorn

Eekhoornnesten zijn karakteristiek: bolvormig, vaak met duidelijke aanwezigheid van verdroogde bladeren en/of dennennaalden en tegen de stam of een dikke tak gepositioneerd.
In de maand maart, voordat het blad aan de loofbomen komt is het gehele projectgebied intensief doorkruist om eventueel aanwezige ‘nesten’ van de rode eekhoorn te karteren. De talrijk aanwezige grove dennen hebben hierbij specifiek aandacht gekregen vanwege de lastige zichtbaarheid.
Door de bosvakken te doorkruisen en de bomen vanaf meerdere kijkrichtingen te inspecteren kan een goede basisregistratie worden uitgevoerd. Daarnaast is tijdens alle veldbezoeken gelet op aanwezigheid van eekhoorns, of sporen die wijzen op de aanwezigheid van eekhoorns.

- Konijn

Tijdens alle bezoeken is gelet op de aanwezigheid van konijnen en of sporen die wijzen op de gebiedsgebruik door konijnen. Het konijn heeft zijn foerageergebied in de regel in de directe nabijheid van zijn burchten (holen). De actieradius is klein omdat het dier bij gevaar direct in een hol wil kunnen vluchten.
Waarnemingen van graafwerk en mest worden hierdoor steeds in nabijheid van burchten aangetroffen en zijn hiermee eenvoudig te registreren. Tijdens alle bezoeken is aandacht besteed aan sporen en waarnemingen van konijnen en zijn verblijfplaatsen en foerageergebied op kaart geregistreerd.

- Vos

Tijdens het verkennend veldbezoek is het projectgebied intensief doorkruist waarbij alle grondholen en burchten zijn gekarteerd. Gedurende het seizoen zijn de tijdens de verkenning gevonden burchten, en grotere grondholen regelmatig bezocht om de aanwezigheid van de vos te kunnen volgen. Daarnaast is steeds gelet op aanwezigheid van dieren, sporen, mest en recent opgeworpen zand dat op graafactiviteit kan duiden.

5.2.5. Broedvogels, inclusief jaarrond beschermde nesten en holenbroeders

Alle inheemse vogels in Nederland zijn ongeacht de soort beschermd op het moment dat er nesten in gebruik zijn. “In gebruik” dient te worden geïnterpreteerd als: nestbouw, eifase, kleine jongen fase in het nest en de periode dat uitgevlogen jongen nog regelmatig terugkeren naar het nest.

Voor het onderdeel broedvogels is tijdens alle veldbezoeken een streeplijst van aanwezige soorten bijgehouden, met een aanduiding of de soort territoriaal gedrag vertoond, foeragerend of passerend werd aangemerkt. Doel van de op deze wijze tot stand gekomen totaal soortenlijst aan het einde van het onderzoek is om op basis van de ‘indicatieve broedvogelkalender’ het broedseizoen voor het projectgebied vast te stellen, wat van belang is om veilige perioden voor werkzaamheden of toe te passen ecologische werkprotocols te kunnen bepalen.

Een deel van de vogelsoorten heeft een status als jaarrond beschermd nest. Het betreft soorten die niet zelfstandig een nestbouwen, soorten die jaarlijks naar dezelfde nestlocatie terugkeren waaronder ‘holenbroeders’ en sommige koloniebroedvogels. In het vroege voorjaar van 2021 is het gebied intensief doorkruist waarbij alle aanwezige grote nesten en bomen met holten m.b.v. een GPS zijn gekarteerd, zodat ze later in het seizoen eenvoudig kunnen worden teruggevonden. Controlebezoeken op deze locaties hebben plaatsgevonden eind april, eind mei en eind juni.

5.2.6. Reptielen

Uit het bureauonderzoek is geconcludeerd dat binnen de onderzoeksgebieden mogelijk de soorten hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis aanwezig kunnen zijn. Om aanwezigheid van genoemde reptielen nader te onderzoeken en indien aanwezig (enig) inzicht in de aantallen te kunnen verkrijgen heeft in het voorjaar en de zomer van 2021 aanvullend onderzoek plaatsgevonden. Dit aanvullend onderzoek heeft bestaan uit twee aan elkaar complementaire methoden, namelijk:

- Gerichte bezoeken naar zonnende dieren tijdens gunstige weer omstandigheden in de ochtend als de dieren opwarmen. Hiervoor zijn een aantal trajecten bepaald binnen het onderzoekgebied die op basis van de verkennende bezoeken in maart en april 2021 als de meest kansrijke habitat voor reptielen zijn beoordeeld. Langs de looproute is steeds een strook van circa vijf meter breedte onderzocht.

  Tijdens de inventarisatieronden en veldbezoeken is regelmatig dood stamhout gekeerd en zijn takkenrillen en compost en bladhopen extra beoordeeld. In totaal zijn zes gerichte inventarisatie bezoeken uitgevoerd. Hierbij is een vaste route (figuur 11) gelopen volgens een tijdens de verkennende bezoeken als potentieel leefgebied beoordeelde locaties.
- “Platenonderzoek”. Bij platenonderzoek worden gedurende langere tijd kunstmatige schuilplaatsen uitgelegd in de vorm van tapijttegels van 50*50 cm. Reptielen benutten deze schuilplaatsen om beschut te kunnen opwarmen. Evenals het vleermuisonderzoek heeft het reptielenonderzoek in samenhang met het onderzoek voor het overige gebied van het Henschotermeer plaatsgevonden. De routes a en b en drie plaatlocaties met in totaal 9 platen hebben specifiek betrekking op het projectgebied van YMCA.

  De platen zijn op 28 april 2021 in groepjes van drie tot vijf bijeen, op als kansrijk beoordeelde locaties die in de ochtend door de zon worden beschenen, uitgelegd. De platen werden goed aangesloten op de bodem geplaatst en vast gepind met tentharingen. Van alle locaties zijn de coördinaten m.b.v. GPS bepaald en is de omgeving fotografisch vastgelegd (figuur 12). De platen zijn om de twee á drie weken gecontroleerd op gebruik door reptielen.

Figuur 11. Locaties reptielenplaten en looproutes tijdens reptielen onderzoek

Figuur 12. Foto impressie reptielen platen

Overzicht bezoeken en inventarisaties

project: ecologische onderzoek Henschotermeer t.b.v. locatie ontwikkeling YMCA & MooiMeer B.V.

onderdeel reptielen inventarisatie en platen onderzoek

document versie: 20190110.. /DB

Bezoek nr.	Datum	Begintijd	Eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden					Type bezoek	Hulpmiddelen
					Bewolking	Neerslag	Temp. °C	Windrichting	Wind kracht		
4	11-mrt-21	dag bezoek		RT	8/8	licht-kort	11	ZW	4 a 5	verkennend op habitat, etc	
5	14-apr-21	dag bezoek		RT	6/8	geen	9	N	3	reptielen algemeen	
6	28-apr-21	09.30	15.10	RT+GdJ	5/8	geen	16	NNO	3	reptielen+algemeen	reptielen platen geplaatst
7	11-mei-21	08.35	11.15	RT	8/8	geen	15	NNW	2	check platen + routes	
9	27-mei-21	08.45	11.10	RT	3/8	geen	14	NW	3	check platen + routes	
10	16-jun-21	07.50	10.35	RT	8/8	geen	22	OZO	2	check platen + routes	
11	4-jul-21	07.35	10.55	RT	8/8	geen	17	ZW	2	check platen + routes	
12	23-jul-21	08.00	10.45	RT	5/8	geen	19	NO	2	check platen + routes	
13	5-aug-21	08.05	14.30	RT+GdJ	2/8	geen	17	NO	2	check platen + routes	platen verwijderd

Tabel 4. Gegevens reptielen onderzoek

5.2.7. Overige soorten en soortgroepen

Tot de overige soortgroepen worden aspecten als mierenhopen, beschermde insecten en onvoorziene soorten en habitats die tijdens het veldwerk zijn aangetroffen gerekend.

Tijdens de bezoeken in het vroege voorjaar van 2021 is het gebied intensief doorkruist waarbij alle aangetroffen mierenhopen met GPS zijn vastgelegd. Tijdens vervolg bezoeken zijn eventueel nog niet geregistreerde mierenhopen eveneens vastgelegd. Half mei zijn de geregistreerde mierenhopen bezocht om daadwerkelijke bewoning en soort vast te kunnen stellen.

Losse waarnemingen van overige beschermde soorten, rode lijst soorten of anderszins van belang geachte soorten, habitats en omstandigheden zijn tijdens alle locatiebezoeken geregistreerd.

6]. Resultaten soort specifiek onderzoek

6.1. (Hogere) planten

Zowel in het projectgebied Leusden als Woudenberg zijn geen zwaarder beschermde planten aangetroffen. Ook zijn er geen habitats vastgesteld die een potentiele groeiplaats vormen voor beschermde soorten vanuit de Wet natuurbescherming.

Op de locatie Woudenberg werd in een klein deel van het bosvak een hoge bedekking met adelaarsvaren aangetroffen (figuur 13). Er wordt geadviseerd deze deellocatie te vrijwaren van kap- en rooiwerkzaamheden vanwege het potentiele belang als dag rustplaats voor reeën.

Figuur 13. Bosvak met ondergroei van adelaarsvaren

- ***Resultaten Leusden*** — ***Op de locatie Leusden zijn zowel op het huidige YMCA terrein als het beoogd compensatie gebied geen beschermde planten en/of vegetatietypen aangetroffen.***
- ***Resultaten Woudenberg*** — ***Op de locatie Woudenberg zijn geen beschermde planten en/of vegetatie typen aangetroffen.***

6.2. Vleermuizen

Tijdens de voorjaarkartering in maart en april is intensief gezocht naar holtebomen en bomen met scheuren en loshangende schors. Alle gevonden 'holtebomen 'zijn gekarteerd met GPS om ze bij het toenemen van de vegetatie en de bladvorming van de loofgewassen eenvoudig te kunnen terugvinden. Tijdens deze kartering is gebleken dat in het gebied zeer weinig holte bomen en liggend dood hout aanwezig zijn. Dit komt voort uit de jarenlange exploitatie als bos met productie en het terughoudende beheer op doodhout, holtebomen etc. tijdens de beheerperiode van het recreatieschap. Het betrof enerzijds een beheer vanuit veiligheid en voorkomen van risico van vandalisme (in het bijzonder brandstichting) op doodhout en takkenrillen en anderzijds een gevolg van de bosexploitatie vanuit kosten/baten afwegingen door het recreatieschap.

Doordat de 'holtebomen' bekend waren kon zeer gericht worden gemonitord op de tijden van in- en uitvliegen vleermuizen. Dit onderdeel van de vleermuiskartering heeft steeds rond zonsondergang en bij vroege ochtend bezoeken rond zonsopgang plaatsgevonden. Overige delen van de nacht heeft de focus gelegen op het vastleggen van vliegroutes en foerageergebieden. Op deze wijze is met een kostenbesparende werkwijze een goed beeld ontstaan van de aanwezigheid van mogelijke vleermuisverblijfplaatsen in het algemeen en kraamkolonies in het bijzonder. Met betrekking tot de waarneem intensiteit i.r.t. de oppervlakte wordt opgemerkt dat, circa 13 hectare wordt ingenomen door de zwemplas en nog eens 15 hectare door strand en open ruimte langs de plas. De resterende ruim veertig hectare bestaat deels als uit vrij dichte bostypen (Larix/Douglas) die niet toegankelijk /aantrekkelijk zijn voor vleermuizen en goed zijn ontsloten door een fijnmazig netwerk van bospaden. Juist deze bospaden worden overwegend gebruikt door vleermuizen als vliegroute en voor het foerageren, waardoor hier de nadruk in de overige delen van de nacht heeft gelegen.

Leusden

Binnen het projectgebied in Leusden worden geen bomen gerooid en zijn geen opstallen waarin zich vleermuizen op kunnen houden betrokken. De werkzaamheden zullen hier uitsluitend bestaan uit het verwijderen van elementen en voorzieningen die niet kunnen worden gerelateerd aan vleermuizen. Indien de werkzaamheden zonder werkplek verlichting worden uitgevoerd zijn er geen effecten op vleermuizen te verwachten.

Voor het potentiele compensatiegebied ten bate van een mogelijke herplant op de huidige akker bestaat de mogelijkheid dat hierdoor vliegroutes of foerageergebied verloren gaan. Om het gebruik door vleermuizen van deze akker en haar directe omgeving te beoordelen zijn hier een drietal late avond / nachtbezoeken gebracht.

Tijdens de bezoeken is vastgesteld dat de laan aan de noordzijde van de akker een frequent gebruikte vliegroute van vleermuizen betreft. Het betreft de soorten gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Kort na zonsondergang is er een duidelijke vliegrichting van oost naar west. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de dieren hun verblijfplaatsen in de bebouwing rond de Buurtweg of Leusden zuid zullen hebben.
Incidenteel werd tijdens de migratie kort foerageren boven de heg die de laan van de akker scheidt waargenomen. Eenmaal werd een jagende franjestaart boven het pad gezien die regelmatig uitstapjes maakte boven de heg en de noordelijke helft van de akker. Langs de zuidelijk gelegen bosrand werd niet gemigreerd door vleermuizen. Later in de nacht werden hier tweemaal solitaire exemplaren van de rosse vleermuis jagend aangetroffen (figuur 14).

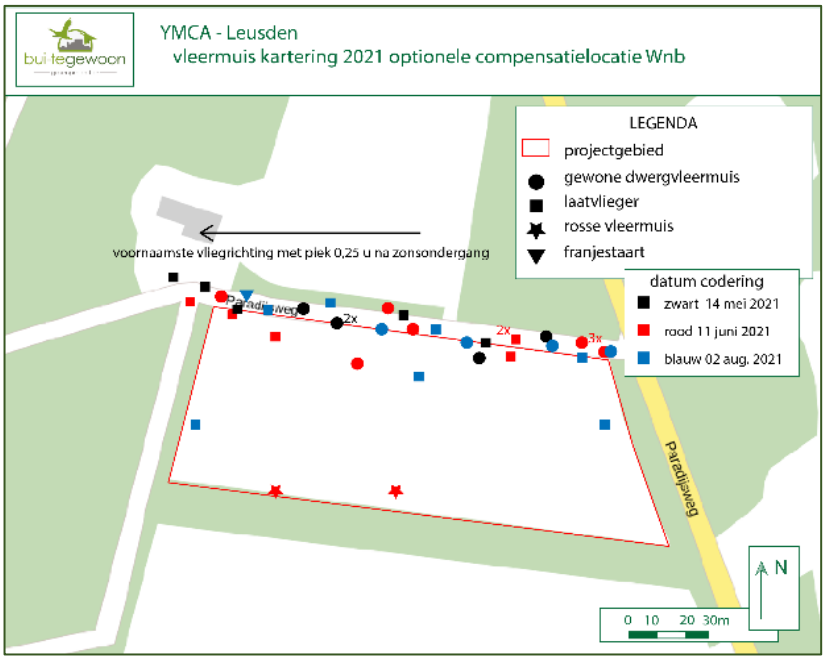

Figuur 14. resultaten vleermuiskartering YMCA Leusden (compensatie gebied)

Woudenberg

Tijdens de bezoeken is gelet op de aanwezigheid van verblijfslocaties. Als potentiele locaties zijn uitsluitend holtebomen beschikbaar binnen het projectgebied. De in het vroege voorjaar gekarteerde holte bomen zijn tijdens de bezoeken, bij aanvang van de kartering, bezocht om eventueel uitvliegende dieren en/of zwermgedrag rond de verblijfslocatie niet te missen. Vrijwel alle holtebomen in het gebied zijn aanwezig op het deelgebied van de voormalige NCC (vak Y-1). Er zijn geen verblijfslocaties van vleermuizen vastgesteld.

Binnen het projectgebied van de YMCA werd voornamelijk gefoerageerd door vleermuizen rond het voormalige NCC-terrein en langs de randzone van het ten westen hiervan gelegen voormalige parkeerterrein. Daarnaast werd een enkele foeragerende vleermuis waargenomen boven de hoofdpaden in het gebied. De overige gebiedsdelen, waaronder smalle bospaden, zijn te besloten om een effectieve vliegroute of foerageerhabitat voor vleermuizen te bieden. Hier werden geen foerageergedrag of vliegbewegingen vastgesteld.

Er werd een vrij breed soortspectrum aan vleermuizen foeragerend aangetroffen op bovengenoemde deel locaties. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger waren het meest talrijk. Ruige dwergvleermuis werd voornamelijk in de nazomer aangetroffen. Franjestaart en Rosse vleermuis incidenteel. Een kaart weergave van de waargenomen vleermuizen is weergegeven als figuur 15.

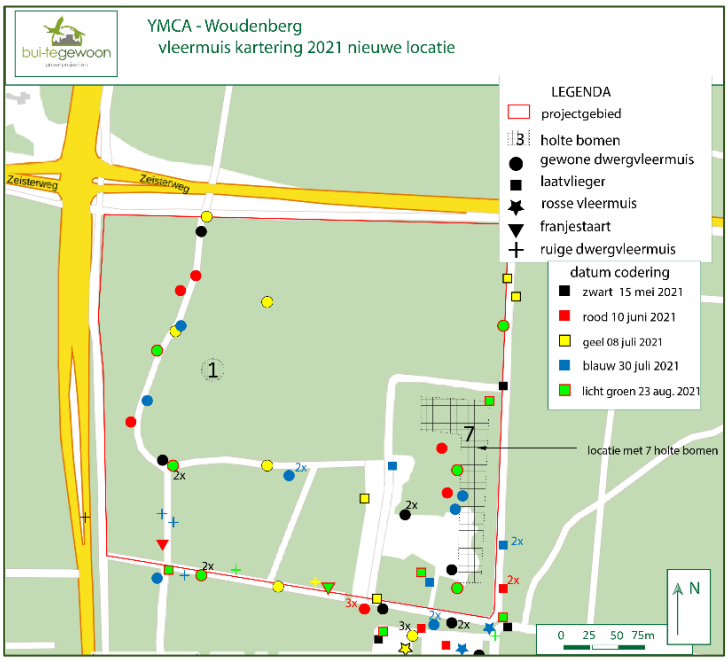

Figuur 15. resultaten vleermuiskartering YMCA Woudenberg

- ***Resultaten Leusden*** — ***Op de locatie Leusden zijn vier soorten vleermuizen aangetroffen. De noordelijk gelegen laan heeft een belangrijke functie als vliegroute voor gewone dwergvleermuizen en laatvliegers vanuit het dorp (Leusden) naar het westen. Incidenteel wordt hierbij kort jacht gedrag vertoond waarbij ook de akker deels wordt benut. De vliegroute bevindt zich boven de weg en wordt niet beïnvloed door de (compenserende) inrichting van het gebiedsdeel.***
  Als foerageergebied heeft de akker een zeer geringe betekenis. Bij inrichting van de akker kan foerageergebied worden verkleind. Als gevolg van het totaal areaal aan beschikbaar foerageergebied in de directe omgeving en de geringe vermindering van het foerageergebied leidt dit niet tot aantasting van de duurzame staat van instandhouding van soorten of beperking van foerageergebied en/of vliegroutes.
- ***Resultaten Woudenberg*** — ***Op de locatie Woudenberg zijn 5 soorten aangetroffen. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger waren het meest talrijk. Beide soorten benutten geen bomen als verblijfplaats. In de nazomer werd de soort ruige dwergvleermuis enkel malen aangetroffen. Tijdens twee bezoeken werd een exemplaar franjestaart vastgesteld. Eveneens tijdens twee bezoeken enkele exemplaren rosse vleermuis. Beide zijn boom bewonende soorten. Binnen het projectgebied zijn 8 holtebomen gekarteerd. Rond deze holte is geen zwermgedrag of uitvliegen van vleermuizen vastgesteld.***

  Geconcludeerd wordt dat er geen aanwijzingen zijn voor aantasting van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen bij de voorgenomen ontwikkeling. Wel is het gebied een frequent gebruik foerageergebied en zijn er vliegroutes aanwezig. Tijdens de ontwikkeling van de projectlocatie dient terughoudend met bouwplaats verlichting te worden omgegaan. Bij de keuze voor terreinverlichting dient dit passend voor vleermuizen te worden uitgevoerd (lage armaturen zonder uitstraling naar boven).

6.3. Land zoogdieren

- Boommarter

Voor de locatie in Leusden is de bosrand, die mogelijk effect heeft van een eventuele herinrichting onderzocht op geschikte holtebomen deze zijn niet aangetroffen.

Voor de boommarter zijn in het bijzonder (voormalige) holten van groene- en zwarte specht van belang.
De holten dienen een diameter te hebben groter dan 50 millimeter, beuken van een wat grotere leeftijd zijn hierbij favoriet, maar zijn niet in het deelgebied Woudenberg, waar de YMCA haar ontwikkelingsplan heeft, aanwezig. Grondholen, stamvoetholen zijn geïnspecteerd, hierbij zijn geen aanwijzingen voor aanwezigheid van de boommarter gevonden.

Ook elders in het Henschotermeer gebied komt de beuk slechts sporadisch voor. Binnen het YMCA deelgebied in Woudenberg is slechts één in potentie geschikte holte aangetroffen. Dit wordt mede veroorzaakt door de leeftijd en het soortspectrum van het boombestand. De aangetroffen holte was aanwezig in een grove den. Bij de vondst van de holte is onder de boom gezocht naar mestsporen die wijzen op aanwezigheid van boommarter. De holteranden zijn geïnspecteerd met een stokcamera op krab- of nagelsporen en haarresten. Ook de stam onder de holte is geïnspecteerd op krab- en/ of nagelsporen.
Er zijn geen aanwijzingen of sporen gevonden die wijzen op de aanwezigheid van boommarters in het gebied.

De boommarter wordt hiermee uitgesloten als aanwezig binnen het projectgebied. Evenmin kan het gebied worden aangemerkt als potentieel leefgebied door de afwezigheid van voldoende geschikte verblijfplaatsen. De aanwezige holteboom is aangemerkt als te sparen boom tijdens de gebiedsontwikkeling.

- ***Resultaten Leusden*** — ***Op de locatie Leusden zijn geen geschikte holte bomen voor de boommarter aangetroffen in de mogelijk beïnvloede delen bij herinrichting.***
  De soort kan worden uitgesloten vanuit de Wet natuurbescherming.
- ***Resultaten Woudenberg*** — ***Op de locatie Woudenberg is één, in potentie, geschikte holte voor de boommarter aangetroffen in een grove den. De holte is meerdere keren geïnspecteerd op bewoning door de boommarter. Vastgesteld is dat de holte niet in gebruik is. In de ruime omgeving van het projectgebied zijn geen waarnemingen gedaan of aanwijzingen verkregen van aanwezigheid van boommarters.***
  De soort kan worden uitgesloten voor het projectgebied.

- Das

Voor de locatie Leusden is de als potentiele locatie voor natuurcompensatie aangemerkte akker tijdens meerdere bezoeken onderzocht op sporen die wijzen op gebiedsgebruik door de das. Er is gezocht naar wissels in het bijzonder onder en langs de heg aan de noordzijde en naar haren bij mogelijke onder doorgangen van hagen en rasters. De akker zelfs is nagelopen op de aanwezigheid van mest- en krabputjes en de aangrenzende bosrand is onderzocht op aanwezigheid van burchten. Tijdens deze onderzoeken zijn geen sporen van de das aangetroffen op de voor compensatie beschikbare locatie Leusden.

Woudenberg

Tijdens de bezoeken voor het onderhavige onderzoek is het gehele projectgebied in Woudenberg onderzocht op de aanwezigheid van burchten van de das. Binnen het projectgebied van de YMCA werden geen burchten of voormalige verblijfslocaties aangetroffen. Op circa 430 meter ten zuiden van de projectlocatie werd tijdens bezoeken in maart een belopen burcht gevonden. Tijdens latere inspecties was deze burcht niet bewoond. Controle met een monitoringscamera gedurende en periode van tien dagen in mei leverde geen registraties van de das op deze locaties op.

Langs het hoofdpad aan de zuidzijde van het projectgebied werden tijdens verschillende bezoeken enkele mestputjes en krabplaatsen die worden toegeschreven aan de das aangetroffen. Het meer open terreindeel van de voormalige NCC is tijdens de verkennende bezoeken aangemerkt als mogelijke foerageerlocatie voor de das. Tijdens het veldseizoen is de locatie meerdere keren onderzocht op het gebruik door de das. Op deze locatie zijn geen mestputjes, krabplaatsen of wissels door ons aangetroffen. Waarschijnlijk is het perceel niet of onvoldoende toegankelijk als gevolg van het fijnmazige en ingegraven gaasraster wat rondom de voormalige NCC locatie is aangebracht.

Het voormalige NCC terrein is met twee inspectie camera’s met kruisende beeldhoeken gedurende driemaal vijf dagen (mei, juni en juli) onderzocht op gebruik als foerageergebied door de das. De camera’s zijn zo opgesteld dat de gehele noordzijde, van welke zijde een mogelijke das kon worden verwacht op basis van ligging van N wegen en de geregistreerde burcht, werd bestreken. Er zijn hierbij geen waarnemingen gedaan van gebruik door de das van het projectgebied. Naar verwachting is het terrein niet toegankelijk voor de soort door het rondom geplaatste fijnmazige raster wat is ingegraven in de bodem. De overige delen van het projectgebied zijn als gevolg van de aanwezige habitat en onderbegroeiing als marginaal tot ongeschikt foerageergebied voor de das beoordeeld.

Een totaal overzicht van aan de soort das gerelateerde waarnemingen en locaties is weergegeven als figuur 16.

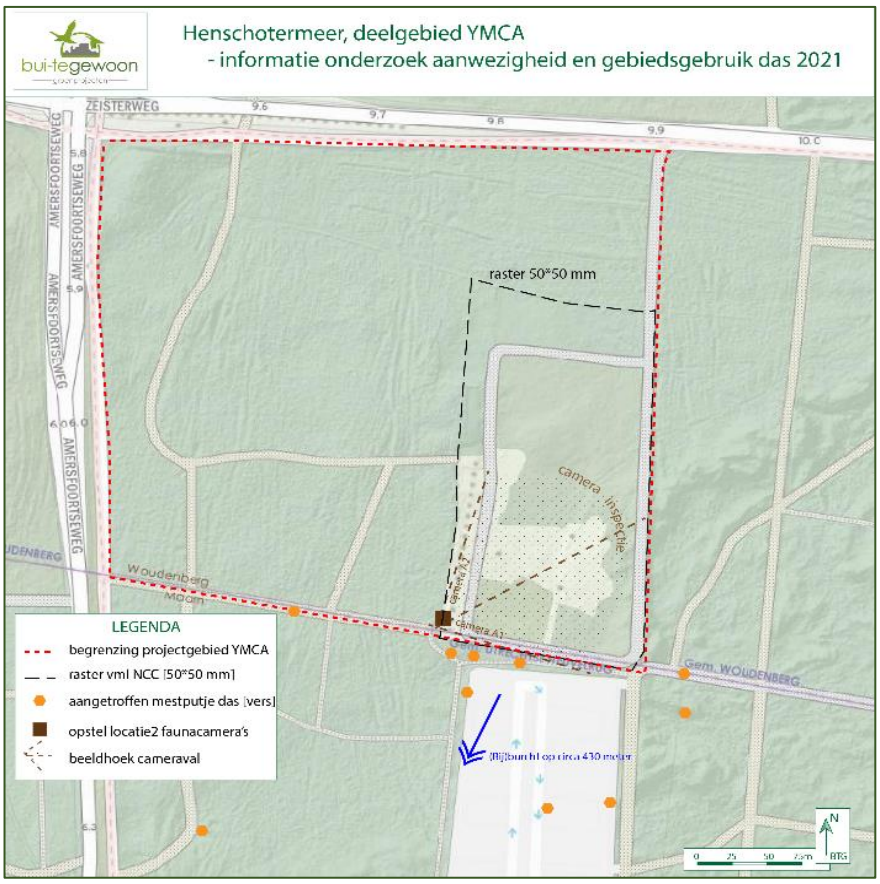

Figuur 16. Samenvatting waarnemingen gerelateerd aan das YMCA terrein 2021

- ***Resultaten Leusden*** — ***Op de locatie Leusden zijn geen activiteiten van de das aangetroffen.***
- ***Resultaten Woudenberg*** — ***Op de locatie Woudenberg is buiten het projectgebied een burcht aangetroffen die in maart bewoond was. Langs de noordrand, buiten het projectgebied, zijn mestputjes en krabplaatsen die worden toegeschreven aan de das gevonden. De als mogelijk foerageergebied beoordeelde voormalige kampeerterrein van de NCC is regelmatig visueel onderzocht op sporen die wijzen op gebruik door de das. Daarnaast heeft driemaal gedurende een periode van 5 dagen een inspectie met een faunacamera plaatsgevonden. Er zijn geen waarnemingen van de das of sporen die wijzen op gebiedsgebruik door de das gedaan. Er wordt geconcludeerd dat er geen effecten op de soort das in het gebied zijn te verwachten.***

- Eekhoorn

Leusden

De beoogde compensatielocatie in Leusden betreft een akker. Langs de randzone zijn lanen of bosvakken aanwezig. De gehele randzone met boombegroeiingen is over een breedte van circa 10 meter vanuit de akkerrand tweemaal nagelopen op de aanwezigheid van eekhoorn nesten. Deze zijn niet aangetroffen.

Woudenberg

Er werd tijdens de uitgebreide gebiedskartering in maart uitsluitend een eekhoornnest gekarteerd op ruime afstand buiten het gebiedsdeel van de YMCA in het Henschotermeer gebied. Dit sluit aan bij het beperkt aantal waarnemingen die bekend zijn van het projectgebied *(waarneming.nl / NDFF / VZZ)*.

Binnen een druk bezocht natuur- recreatiegebied als het Henschotermeer wordt een grotere waarneming intensiteit verondersteld voor een goed herkenbare en bij het publiek 'populaire' soort als de rode eekhoorn wanneer deze een regelmatig voorkomen heeft. Tijdens de veldbezoeken voor het onderhavige onderzoek is eenmaal een zichtwaarneming van de rode eekhoorn gedaan. De rode eekhoorn wordt hiermee als beperkt aanwezig / uitsluitend als passant binnen het projectgebied beoordeeld.

- ***Resultaten Leusden*** — ***Op de locatie Leusden zijn geen activiteiten van de eekhoorn aangetroffen.***
- ***Resultaten Woudenberg*** — ***Op de locatie Woudenberg zijn geen nesten of voortplantingsplaatsen van de rode eekhoorn aangetroffen. De zeer beperkte mate van het waarnemen van de soort wijst op een gebruik als passage gebied zonder permanente vestiging.***

- Konijn

Leusden

Tijdens bezoeken aan de locatie Leusden zijn meerdere waarnemingen van het konijn gedaan. Binnen het beoogd compensatie gebied zijn verspreid enkele sporen in de vorm van mest en 'krabbels' waargenomen. Het konijn kan worden beoordeeld als aanwezig binnen de projectlocatie Leusden.

Woudenberg

Het konijn heeft een lage dichtheid en een verspreid voorkomen in het totale Henschotermeer gebied *(Bron: bureaustudie en verkennende veldbezoeken Bui-TeGewoon | groenprojecten).*

Binnen het deelgebied waar de beoogde ontwikkeling van de YMCA zal plaatsvinden waren enkele zeer beperkte foerageer en krabplekken aanwezig langs de rand van het open gebied met boomweide (vak Y-1). Hoewel dit deelgebied visueel een geschikte habitat lijkt en op de aangrenzende voormalige parkeerplaatsen aan de zuidzijde buiten het YMCA projectgebied, meerdere burchten van het konijn zijn aangetroffen wordt de deellocatie beperkt gebruikt. Een oorzaak hiervan kan worden gevonden in het omsluitende gaasraster met een kleine maasdiameter (5 bij 5 cm) wat is ingegraven in de bodem. Hierdoor is het betreffende deelgebied slechts zeer beperkt toegankelijk voor (grotere) dieren van buiten het omrasterde gebied.

De bosvakken die tot het YMCA projectgebied behoren hebben een (te) dicht boombestand en weinig foerageerbare vegetatie voor de soort konijn. De direct aan de westzijde grenzende voormalige parkeerplaats buiten het projectgebied heeft een aantal burchten. Hier is op basis van sporen en zichtwaarnemingen een duidelijk grotere activiteit van konijnen vastgesteld. De verwachting is dat de foerageerplekken (begraasd gewas/keutels en graafputjes) langs de randzone van het projectgebied door dieren uit deze aangrenzende populatie zijn aangebracht.

Tijdens de bezoeken ten bate van het onderhavige onderzoek is de aanwezigheid van konijnen en sporen van konijnen gekarteerd. Hieruit zijn geen nieuwe inzichten gekomen.

Geconcludeerd wordt dat binnen het ontwikkelingsgebied van de YMCA geen holen of permanente verblijfplaatsen aanwezig zijn. Wel wordt door een beperkt aantal dieren nabij het deelgebied met de boomweide gefoerageerd. De voorgenomen ontwikkeling zal geen aantasting van dit gebruik veroorzaken en/of de nabij gelegen populatie op andere wijze schaden.

- ***Resultaten Leusden*** — ***Op de locatie Leusden zijn geen foerageergebieden of burchten van het konijn aanwezig.***
- ***Resultaten Woudenberg*** — ***Op de locatie Woudenberg werden enkele waarnemingen van aanwezigheid van het konijn gedaan. Deze waren voornamelijk aanwezig in de randzone met de westelijk gelegen parkeerplaats waar een populatie werd vastgesteld.***
  Het konijn is geen zwaarder beschermde soort in de Wet natuurbescherming.
  Door bij de inrichting van het terrein te werken volgens een vigerende gedragscode en met ecologische werkprotocols wordt conform het zorgvuldigheidsbeginsel (art. 1 lid 11) van de wet geopereerd.

- Vos

Leusden

In verschillende brondocumenten worden waarnemingen van de vos in en rond de locatie Leusden vermeld. De soort is tijdens de bureaustudie beoordeeld als een regelmatig en vrij algemeen aanwezige soort voor dit gebied. De beoogd projectlocatie zal naar verwachting daardoor onderdeel uit maken van het foerageergebied van de soort vos. De randzone van het beoogd compensatie gebied is in het bijzonder langs de bosrand en haag tweemaal gecontroleerd op de aanwezigheid van (bewoonde) burchten van deze soort. Deze zijn niet aangetroffen.

Woudenberg

Binnen het Henschotermeer gebied worden relatief weinig waarnemingen van de vos gedaan zo blijkt uit de registraties op waarneming.nl, NDFF en VZZ databases. Tijdens het integrale gebiedsonderzoek in maart werden twee recent belopen holen aangetroffen die beide buiten het projectgebied van de YMCA zijn gelegen. Binnen het projectgebied werd op één locatie (vak Y- 4) aan de vos toegeschreven mest gevonden (figuur 17), waaruit blijkt dat de soort gebruik maakt van de projectlocatie als foerageergebied. Tijdens het bezoek van 5 augustus werd een (op)nieuw uitgegraven hol in één van de middenbermen van de grote parkeerplaats direct ten westen van de projectlocatie gevonden.

De projectlocatie wordt op basis van de gevonden informatie beoordeeld als onderdeel uitmakend van het leefgebied van de vos.

Figuur 17. Aan vos toegeschreven mest op bospad YMCA locatie (Y4)

- ***Resultaten Leusden*** — ***Op de locatie Leusden zijn in de randzone geen burchten van de vos aanwezig. Er wordt geen effect van de voorgenomen inrichting verwacht op verblijfplaatsen van de vos. Het foerageergebied wordt niet aangetast.***
- ***Resultaten Woudenberg*** — ***Op de locatie Woudenberg zijn geen burchten van de vos binnen het projectgebied waargenomen. Wel wordt gefoerageerd binnen het projectgebied. Het leefgebied voor de soort wordt niet aangetast.***

6.4. Broedvogels, inclusief jaarrond beschermde nesten en holenbroeders

Bij de verkennende bezoeken in maart en april is het gebied intensief doorkruist om holtebomen en jaarrond beschermde nesten op te sporen. Bij aantreffen van deze locaties zijn ze met GPS vastgelegd om later in het seizoen eenvoudig controle bezoeken te kunnen uitvoeren. Grove dennen zijn hierbij van meerder kanten beoordeeld. Dichtere opstanden van Larix en Douglas zijn doorkruist om de mogelijke aanwezigheid van nesten van sperwer (en havik), die veelal een voorkeur hebben voor deze dichtere opstanden, vast te stellen of uit te sluiten. Naast clusters van nesten uit vorige jaren (sperwer) en karakteristieke locaties voor havik nesten is tevens gelet op plukresten in de opstanden die een aanwijzing voor een mogelijk aanwezige broedlocatie kunnen geven en is steeds gelet op de aanwezigheid en territoriaal gedrag van soorten met jaarrond beschermde nesten. Tijdens de nachtbezoeken ten bate van vleermuizen is gelet op roep van uilen.

Tijdens alle bezoeken is een soortenlijst van waargenomen vogels samengesteld. Vogels die territoriaal gedrag vertoonden zijn hierbij gemarkeerd, zodat een broedvogellijst kon worden opgesteld aan de hand waarvan het broedseizoen met beperkingen voor werkzaamheden kon worden bepaald.

Leusden

In totaal zijn 29 vogelsoorten tijdens de verschillende bezoeken waargenomen. Hiervan worden 17 soorten tot de broedvogels gerekend. Op basis van deze resultaten wordt het broedseizoen bepaald op 1 maart tot 15 juli.

Woudenberg

In totaal zijn 38 verschillende vogelsoorten tijdens de bezoeken waargenomen. Hiervan zijn 13 soorten als overvliegend zonder binding met het gebied geïnterpreteerd. Waardoor er 25 soorten met enige vorm van gebiedsbinding zijn aangemerkt. Van 12 soorten is daadwerkelijk territoriaal of broedindicatief gedrag waargenomen (tabel 4). Op basis van het aangetroffen soortspectrum wordt het broedseizoen bepaald op 1 maart – 31 juli. Omdat sommige soorten soms al vroeg in het jaar tot broeden komen en /of meerdere legsels grootbrengen is het in de periode 1 februari – 1 maart en 31 juli – 31 augustus uitsluitend mogelijk om werkzaamheden uit te voeren na een vogelcheck met vrijgave door een ecoloog.

Op het voormalige NCC terrein zijn enkele holtebomen en nestkasten aanwezig. Holtebomen dienen waar mogelijk te worden gehandhaafd. Indien bomen met holten als nog dienen te worden gerooid dient vooraf een vogelcheck te worden uitgevoerd. Indien de bomen niet bewoond zijn betreft het geen beschermde situatie. Vanuit het zorgvuldigheidsbeginsel uit de Wet natuurbescherming zal echter voor elke gerooide holteboom twee nestkasten voor een potentiele soort worden teruggeplaatst. Indien het een bewoonde locatie betreft zal in eerste instantie worden gepoogd de betreffende locatie te handhaven door de beoogde ontwikkeling te verschuiven. Indien dit niet mogelijk is zal een ontheffingstraject worden gestart.

Indien bomen waaraan nestkasten zijn bevestigd moeten worden gerooid dienen de nestkasten vooraf en buiten het broedseizoen op een geschikte nieuwe locatie te worden herplaatst.

- ***Resultaten locatie Leusden*** — ***Voor de locatie Leusden worden geen bomen gekapt, of anderszins ingrijpende werkzaamheden aan potentieel broedgebied uitgevoerd. Niet kan worden uitgesloten dat binnen de invloedsfeer van nesten in bomen en of struiken moet worden gewerkt. Op basis van het gevonden soortspectrum wordt het broedseizoen bepaald op 1 maart tot 15 juli.***

- ***Resultaten locatie Woudenberg***

Voor de locatie Woudenberg is op basis van het aangetroffen soortspectrum in relatie tot de voorgenomen ontwikkeling het broedseizoen bepaald op 1 maart tot 31 juli.
Voor werkzaamheden in de periode 1 februari – 1 maart en 31 juli – 31 augustus dient steeds een vogelcheck van de (deel) werklocatie te worden uitgevoerd.
Indien holte bomen vanuit veiligheidsoverwegingen moeten worden gekapt dient dit steeds in de periode 1 oktober – 1 februari plaats te vinden.
Voor elke gekapte holte bomen dienen twee kunstnesten te worden terug geplaatst van een type met een vergelijkbaar vlieggat diameter zodat de beschikbare broedhabitat voor holenbroeders niet wordt beperkt.

WAARNEMINGEN OVERZICHT VOGELS

PROJECT	Natuur onderzoek nieuwe locate YMCA te Woudenberg
PROJEC GEBIED	YMCA deelgebied Henschotermeer Woudenberg
DATUM/PERIODE	februari 2021 tot augustus 2021

soort	aanwezig	terri-torjaal	over vliegend	soort	aanwezig	terri-torjaal	over vliegend	soort	aanwezig	terri-torjaal	over vliegend	soort	aanwezig	terri-torjaal	over vliegend
Roodkeelduiker				Patrijs				Nachtzwaluw				Grasmus			
				Kwartel								Braamsluiper			
Dodaars				Fazant				Gierzwaluw			a	Fitis	a		
Geoorde fuut												Tjiftjaf	a	a	
Fuut				Kraanvogel				Hop				Goudhaan	a		
Roodhalsfuut															
				Waterral				Draaihals				IJsvogel			
Aalscholver				Kwartelkoning				Groene specht	a						
Blauwe reiger				Porceleinhoen				Zwarte specht				Grauwe vliegenvanger	a		
Grote zilverreiger				Waterhoen				Grote bonte specht	a	a		Bonte vliegenvanger			
Purperreiger				Meerkoet				Kleine bonte specht				Heggemus			
Kwak															
Woudaap				Scholekster				Veldleeuwerik				Graspieper			
Roerdomp				Kievit				Boomleeuwerik				Boompieper			
Ooievaar			a	Zilverlevier				Strandleeuwerik				Waterpieper			
Lepelaar				Goudplevier								Witte kwikstaart			a
				Bontbekplevier				Boerenzwaluw			a	Rouwkwikstaart			
Wilde zwaan				Kleine plevier				Huiszwaluw				Grote gelekwikstaart			
Kleine zwaan				Regenwulp				Oeverzwaluw			a	Gele kwikstaart			
Knobbelzwaan				Wulp								Engelse gelekwikstaart			
Zwarte zwaan				Grutto				Wielewaal							
				Rosse grutto				Raaf			a	Pestvogel			
Grauwe gans			a	IJslandse grutto				Zwarte kraai	a			Klapekster			
Kolgans				Zwarte ruiter				Bonte kraai				Grauwe klauwier			
Rietgans				Tureluur				Roek							
Kleine rietgans				Groenpootruiter				Ekster				Spreeuw			a
Rotgans				Witgatje				Kauw				Huismus			
Brandgans				Bosruiter				Vlaamse gaai	a	a		Ringmus	a		
Roodhalsgans				Oeverloper								Appelvink			
Nijlgans				Steenloper				Koolmees	a	a		Groenling			
Canadese gans				Watersnip				Pimpelmes	a	a		Putter			
				Houtsnip				Zwarte mees	a			Sijs			
Bergeend				Bokje				Kuifmees	a	a		Kneu			
Wilde eend				Drieteenstrandloper				Glanskopmees	a	a		Frater			
Zomertaling				Kanoetstrandloper				Matkopmees				Grote barmsijs			
Wintertaling				Kleine stranloper				Staartmees				Eurpese kanarie			
Pijlstaart				Paarse strandloper				Baardman				Goudvink	a		
Smient				Bonte stranloper				Boomklever	a	a		Vink	a	a	
Krakeend				Krombek strandloper				Boomkruiper				Keep			
Slobeend				Kemphaan								Kruisbek			a
Krooneend				Kluut				Winterkoning	a						
Tafeleend								Roodborst	a	a		Grauwe gors			
Kuifeend				Stormmeeuw				Nachtegaal				Geelgors			
1 Toppereend				Zilvermeeuw			a	Blauwborst				Ortolaan			
Brilduiker				Kleine mantelmeeuw				Zwarte roodstaart				Rietgors			
Eidereend				Grote mantelmeeuw				Gekraagde roodstaart				Ijsgors			
Zwarte zeeeend				Kokmeeuw			a	Paap				Sneeuwgors			
Nonnetje				Geelpootmeeuw				Roodborsttapuit							
Grote zaagbek				Zwartkopmeeuw				Tapuit				Valkparkiet			
Middelste zaagbek															
				Zwarte stern				Beflijster							
Wespendief				Noordse stern				Merel	a	a					
Rode wouw				Dwergstern				Kramsvogel							
Zwarte wouw				Grote stern				Koperwiek							
Havik								Zanglijster	a						
Sperwer				Holenduif	a			Grote lijster	a	a					
Buizerd	a			Houtduif	a	a									
Blauwe kiekendief				Zomertortel				Sprinkhaanzanger							
Bruine kiekendief				Turkse tortel				Snor							
Visarend								Grote karekiet							
Slechtvalk				Koekoek				Kleine karekiet							
Boomvalk			a					Bosrietzanger							
Smelleken				Kerkuil				Rietzanger							
Torenvalk			a	Steenuil				Spotvogel							
				Ransuil				Zwatkop							
				Bosuil				Tuinfluiter							
				Velduil											

Tabel 5. Overzicht vogelwaarnemingen YMCA terrein Woudenberg 2021

6.5. Reptielen

In Nederland komen zeven soorten inheemse reptielen voor. Het betreft drie slangen en vier hagedissen. Alle inheemse reptielen en hun leefgebied zijn beschermd vanuit de Wet natuurbescherming.
Reptielen hebben hun leefgebied overwegend op de overgangen tussen bos en open gebied, in heide en veengebieden en in de randzones van zandverstuivingen. In het leefgebied moeten zowel plekken om te schuilen als om op te warmen aanwezig zijn. Voor de overwintering worden o.a. grondholen, stamvoetholten, liggend dood hout en takkenrillen gebruikt.

Leusden

Van de directe omgeving van de locatie Leusden zijn waarnemingen van reptielen bekend. Het merendeel van de waarnemingen is gerapporteerd uit het gebiedsdeel ten westen van het projectgebied met heide en open bodemdelen. Voor de projectlocatie in Leusden is uitsluitend de randzone met bosovergangen en hagen als potentieel leefgebied voor reptielen beoordeeld. De nog in te richten akker is als ongeschikt beoordeeld.
Het onderzoek naar reptielen in Leusden is uitgevoerd door driemaal bij geschikte weeromstandigheden het gehele terrein langs de randzone te inspecteren op de aanwezigheid van zonnende reptielen. Deze zijn niet aangetroffen.

Woudenberg

Tijdens de bureaustudie is vastgesteld dat hoewel er geen recente waarnemingen van reptielen uit het projectgebied bekend zijn er in de directe omgeving waarnemingen van zowel de hazelworm, de levendbarende hagedis als de zandhagedis zijn verricht (figuur 18). Deze waarnemingen bevinden zich overwegend aan de overzijde van de beide provinciale wegen die het gebied begrenzen. De meest nabij verrichte waarneming betreft een levendbarende hagedis ten westen van het projectgebied (rode pijl rechtboven in figuur 18).

Figuur 18. Uitkomsten bureaustudie reptielen (maart 2021)

Tijdens de gebiedsverkenning op de projectlocatie, in maart en april 2021, is het projectgebied beoordeeld als lokaal geschikt voor reptielen. Er zijn in potentie zowel leefgebied, foerageergebied, voortplantings- en overwintering habitats aanwezig. Tijdens een drietal verkennende terreinbezoek in maart en begin april 2021 is de gebiedshabitat verder in kaart gebracht. Hierbij is geconcludeerd dat er delen van het projectgebied een mogelijke habitat vormen voor genoemde reptielen. Er zijn zowel potentiële zonlocaties, schuilplaatsen voor overwintering als voortplantingsmogelijkheden voor alle drie de mogelijk aanwezige soorten aangetroffen. Deelgebieden met potentiële habitats, de gehanteerde looproute tijdens de inventarisatie en de locaties voor “platenonderzoek” zijn hierop bepaald en weergegeven in figuur 11.

Platenonderzoeken en monitoringsroutes hebben geen waarnemingen van reptielen opgeleverd.
De uitgelegde platen werden vrijwel allen kort na het uitleggen bezet door de kale rode bosmier of de gewone steekmier. Ook gekeerde stammen leverde in het merendeel van de situaties populaties (bos)mieren op. In de regel worden op plaatsen die worden bezet door (bos)mieren geen reptielen aangetroffen. De grote mate van aanwezigheid van bosmieren lijkt in het projectgebied een beperkend effect op de reptielenfauna te hebben.

Mogelijk vormt de beperkte aanwezigheid van liggend dood hout een beperkende factor voor de mierenpopulatie in het gebied, waardoor nieuwe mogelijkheden direct worden ingenomen. Ook zal de isolatie van het deelgebied door de omsluitende provinciale wegen een handicap kunnen vormen om het gebied te bereiken. Nieuwe mogelijkheden, zoals vastgesteld bij het uitleggen van reptielplaten, leidt tot een snelle bezetting door mieren waardoor ze niet beschikbaar komen voor reptielen. Een meer natuurlijk bosbeheer, dan tijdens het beheer door het recreatieschap in het verleden gevoerd, waarbij een toename van zowel staand als liggend dood hout wordt nagestreefd, kan de mogelijkheden voor reptielen in de toekomst vergroten.

- ***Resultaten locatie Leusden*** ***In de directe omgeving van de locatie in Leusden zijn waarnemingen van meerdere soorten reptielen bekend. Voor het compensatie gebied zal de eventuele herinrichting van de huidige akker niet leiden tot aantasting van individuen en/of leefgebied.***

  Bij het ontmantelen van de huidige YMCA tentenplaatsen en overige voorzieningen is er een mogelijkheid dat zich in het winterhalfjaar onder op de bodem aangebrachte materialen reptielen in winterrust aanwezig zijn. Het verwijderen van op het maaiveld aanwezige afdekkingen als vlonders, betonplaten of anderszins voorzieningen die als overwinteringshabitat kunnen worden benut dient hierdoor buiten de periode 1 oktober – 1 maart plaatst te vinden.

- ***Resultaten locatie Woudenberg*** ***Voor de locatie Woudenberg zijn geen reptielen waargenomen tijdens het uitgevoerde Onderzoek verricht. Ook het bronnenonderzoek geeft geen waarnemingen uit het gebied. Hoewel op basis van totale verspreiding binnen de Utrechtse Heuvelrug incidenteel voorkomen van soorten niet kan worden uitgesloten zal dit niet leiden tot aantasting van leefgebied en/of de duurzame staat van instandhouding in gevaar brengen. Dit komt o.a. voort uit het ontbreken van overwinteringshabitat voor reptielen binnen de te ontwikkelen delen van de YMCA projectlocatie.***

6.6. Overige soorten en soortgroepen

Leusden

Voor de locatie Leusden zijn geen waarnemingen van overige beschermde soorten als insecten, ongewervelden, mollusken, etc. verricht. Op basis van habitat binnen de door het project beïnvloede locaties worden deze ook niet verwacht.

Woudenberg

In het projectgebied zijn op meerdere plaatsen nesten van de kale rode bosmier aangetroffen ook zijn er “mierenpaden” (vaste looproutes) van deze soort vastgesteld. De kale rode bosmier betreft een voormalig beschermde soort onder de Flora en Faunawet. Om te voldoen aan het zorgvuldigheidsbeginsel principe uit de Wnb (art. 1.11) zijn alle aangetroffen mierenhopen gekarteerd. Deze waren gelegen langs het zuidelijke bospad van de vakken Y2 & Y3. Door de registratie kunnen tijdens de gebiedsontwikkeling door toepassen van de mitigerende aanpak “ontwijken” de locaties gespaard worden.

Figuur 19. Mierenhopen in het gebied zijn allen van de kale rode bosmier

Door bij het uitzetten van de kampeervakken en overige voorzieningen de directe omgeving van mierenhopen te vrijwaren en mierenpaden niet te doorsnijden kunnen op eenvoudige wijze effecten op rode bosmieren worden voorkomen. Parallel voorkomt dit overlast op de kampplekken voor de gebruikers. Naast de kale rode bosmier zijn onder de, voor reptielen onderzoek, uitgelegde tegels ook regelmatig nesten van de gewone steekmier en grauwzwarte renmier aangetroffen. Beschermde soorten zijn niet aangetroffen.

- ***Resultaten locatie Leusden*** ***Op de locatie in Leusden zijn geen mierenhopen binnen de projectlocatie en/of het compensatiegebied aangetroffen.***
- ***Resultaten locatie Woudenberg*** ***Binnen het projectgebied Woudenberg zijn de meeste mierenhopen aangetroffen in de zone langs het zuidelijk gelegen bospad en de aangrenzende voormalige parkeervakken net buiten het projectgebied. Meer centraal in het gebied was één mierenhoop aanwezig in de westrand van het voormalige NCC terrein en twee langs het noord-zuid pad aan de uiterste westzijde. Door tijdens de locatie keuze van de aan te brengen voorzieningen rekening te houden met de aanwezigheid van ‘mierenhopen’ en ‘mieren straten’ (mitigatiemethode “ontwijken”) . Kan op eenvoudige wijze effect op bosmieren worden voorkomen, waarmee wordt voldaan aan het zorgvuldigheidsartikel uit de Wnb.***

7. Aanbevelingen

De resultaten van het natuuronderzoek op de locaties YMCA Leusden en toekomstig YMCA Woudenberg lijden tot een aantal aanbevelingen. Deze aanbevelingen hebben deels betrekking op het ontmantelen dan wel inrichten van terreindelen, voorzieningen en het nieuwe gebouw in Woudenberg en deels op compenserende en mitigerende maatregelen voor dieren en habitats tijdens de ontwikkeling.

7.1. Locatie Leusden

Ontmantelen huidig YMCA terrein

a) Compenserende en/of mitigerende maatregelen
   - Ontmantelen terrein buiten het broedseizoen (15 maart/ 15 juli). Indien dit niet mogelijk blijkt voorafgaand aan werkzaamheden uitvoeren van een broedvogelcheck (ecoloog);
   - Verwijderen van funderingen en overige voorzieningen met een bodemafdekking buiten het overwinteringsseizoen van reptielen (oktober-maart);
   - Tijdens de ontmanteling niet werken in perioden dat verlichting noodzakelijk is;
   - Tijdens de ontmanteling van het terrein op afroep kunnen beschikken over een ecoloog bij het aantreffen van fauna.

b) Habitat verbeterende maatregelen vanuit ecologie
   - Na het verwijderen van voorzieningen en materialen het maaiveld ter plaatse in lichte mate verlagen zodat inunderende bodemdelen ontstaan met vocht gradiënten die sneller kunnen ontwikkelen tot aantrekkelijke vegetaties voor de reptielen en kleine zoogdierfauna;
   - Smalle paadjes ontstaan tijdens het kampeergebruik afsluiten of lokaal open trekken zodat versnelde vegetatie ontwikkeling ontstaat;

Inrichten / ontwikkelen van huidige akker ten bate van natuurcompensatie werken

   - Aanplanten van streekeigen boom- en struiksoorten die kunnen ontwikkelen tot droog loofbos zonder productie;
   - Enkele vakken niet actief inplanten maar de bodem opentrekken ten bate van spontane bosontwikkeling;
   - Aanplanten met grote randlengten en lokaal open delen ten bate insecten en foerageerhabitat voor vleermuizen.

7.2. Locatie Woudenberg

a) Compenserende en/of mitigerende maatregelen
   - Bouwrijp maken van het terrein buiten het broedseizoen (01 maart/ 01 augustus). Indien dit niet mogelijk blijkt voorafgaand aan werkzaamheden uitvoeren van een faunacheck (ecoloog);
   - Binnen het voormalige NCC terrein sparen van zoveel mogelijk holtebomen op basis van een boomveiligheidscontrole (VTA);
   - Indien holtebomen moeten worden gerooid voor elke gerooide boom twee kunstnesten / nestkasten voor vogels plaatsen met vergelijkbare diameter van invliegopeningen en één vleermuiskast van een geschikt type als zomerverblijf voor boom bewonende vleermuizen;
   - Locaties van kampeervakken, sport en spel accommodaties, etc. zodanig positioneren dat ‘mierenhopen’ en ‘mierenstraten’ niet worden verstoord;
   - Tijdens de ontmanteling niet werken in perioden dat verlichting noodzakelijk is om verstoring van vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen te voorkomen;
   - Tijdens de ontmanteling van het terrein op afroep kunnen beschikken over een ecoloog bij het aantreffen van fauna.

b) Habitat verbeterende maatregelen vanuit ecologie
   - Overweeg om bij het oprichten van het nieuwe gebouw natuur inclusieve maatregelen op te nemen als vleermuis verblijven of vogel broedplaatsen;
   - Geef een deel van de stammen van gerooide bomen een passende plek in het bos waar zij als liggend doodhout een toegevoegde waarde kunnen leveren voor insecten, ongewervelden, kleine zoogdieren en reptielenfauna;
   - Maak van (een deel) van het vrijgekomen takhout een takkenril die deels zon gelegen en deels beschaduwd komt te liggen. Dit geeft extra habitat aan de kleine zoogdier en reptielenfauna;
   - Door verspreid in het bos buiten het ontwikkelingsgebied circa 15 bomen met een minimale diameter van 0.35 meter te ‘ringen’ wordt meer dood hout in het gebied ontwikkeld, wat op termijn leidt tot een betere habitat voor broedvogels die gebruik maken van boomholten en vleermuizen. Houdt hierbij rekening met een veilige afstand t.o.v. openbare paden;
   - Indien lokaal aanplant gewenst of noodzakelijk is binnen de projectlocatie kies dan voor streekeigen bloeiende struik- en struweelsoorten zodat de nectar beschikbaarheid voor insecten wordt vergroot in het gebied;
   - Pas bij de toekomstige terreinverlichting vleermuis vriendelijke verlichting toe met uitsluitend naar beneden stralende lichtbronnen en amberkleurige verlichting.

8. Samenvatting

De YMCA organisatie dient haar huidige locatie in Leusden uiterlijk per december 2023 te hebben verlaten. Om de verplaatsing mogelijk te maken is een locatie nabij het Henschotermeer ter beschikking gesteld. Indien voor de verplaatsing oppervlakte compensatie ten bate van natuur of herplant van bomen noodzakelijk is kan gebruik worden gemaakt van een akkerperceel direct grenzend aan de NNN in Leusden.

Ten bate van deze voorgenomen ontwikkeling dienen ruimtelijke procedures te worden gevolgd en vergunningen dan wel ontheffing te worden aangevraagd. Om deze procedures te kunnen volgen is vanuit het onderdeel natuur informatie noodzakelijk met betrekking tot effecten op beschermde natuurwaarden vanuit de Wet natuurbescherming.
In 2021 heeft Bui-TeGewoon | groenprojecten in opdracht van de YMCA organisatie natuuronderzoek uitgevoerd naar aanwezige natuurwaarden en effecten op de onderlinge samenhang van de voor genomen ontwikkeling op betrokken terreinen en hun omgeving. Het onderzoek bestaat zowel uit bureaustudies als veldonderzoek. De onderhavige rapportage heeft deze (mogelijke) effecten inzichtelijk gemaakt.

Om tot een goede onderzoeksopzet te komen is in het vroege voorjaar vanuit een bureaustudie en habitattoets in het veld een overzicht opgesteld van te onderzoeken soorten, soortgroepen en habitats.
Op basis van dit onderzoek is een Plan van Aanpak voor het veldonderzoek opgesteld wat in de periode maart- augustus 2021 is uitgevoerd.

De resultaten uit het natuuronderzoek leiden niet tot de noodzaak van aanvullend of vervolg onderzoek.
De voorgenomen ontwikkeling wordt beoordeeld als veilig uitvoerbaar binnen de voorwaarden zoals gesteld in de Wet natuurbescherming mits aan enkele compenserende en mitigerende voorwaarden wordt voldaan.

Vanuit dit onderzoek worden de volgende conclusies getrokken:

- Voor de locatie Leusden zal er een verbetering met betrekking tot zowel habitat als migratie mogelijkheden voor dieren optreden. Voor de locatie Woudenberg zullen de migratie mogelijkheden voor dieren niet wijzigen als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling wel kan een kwaliteit vermindering van de habitat optreden;
- De compensatie plicht vanuit de Wet natuurbescherming zal voortkomen uit het onderdeel Bos en bomen van deze wet. Hiervoor is een perceel van 0,91 hectare in Leusden beschikbaar.
  Het betreft een actueel akkerperceel dat direct grenst aan bestaand NNN-gebied (groene contour);
- Bij het ontmantelen van de locatie Leusden worden geen beschermde soorten vanuit de Wet natuurbescherming geschaad of anderszins aangetast. Door te werken met mitigerende maatregelen kan op eenvoudige wijze worden voldaan aan het zorgvuldigheid artikel (art. 1.11 Wnb) voor niet (zwaarder) beschermde soorten. Separaat aan de ontmanteling van het terrein in Leusden is het mogelijk habitat verbeterende maatregelen tot stand te brengen in dit gebied;
- Het compensatieperceel in Leusden heeft goede mogelijkheden om naast compensatie van de oppervlakte bos en bomen tevens een extra kwaliteitsimpuls aan de NNN ter plaatse leveren;
- Op de locatie Woudenberg zijn enkele aandacht vragende situaties en beschermde soorten vastgesteld tijdens het natuuronderzoek. De vastgestelde soorten en habitats leiden niet tot beperkingen op de mogelijkheden voor de herontwikkeling mits wordt voldaan aan compenserende en mitigerende maatregelen en steeds wordt gewerkt met ecologische werkprotocols.
  Dit betreft in het bijzonder:
  - De uitvoeringsperiode van de verschillende werkzaamheden zowel in de tijd als op de dag;
  - Het zo min mogelijk verwijderen van holte bomen en waar dit noodzakelijk is deze te compenseren met vervangende broed- en verblijfsvoorzieningen;
  - Het ontwijken van waardevolle situaties als ‘mierenhopen’ en ‘mierenstraten’, een jaarrond beschermd nest, etc. door deze locaties tijdens de ontwikkeling te markeren als “Blijf-af locaties” en het waar nodig het anders positioneren van kampplaatsen of sportvoorzieningen;
  - Het voorkomen van bouwplaats verlichting of dit zodanig te plaatsen dat uitstraling van verlichting naar boven en zijkanten wordt voorkomen;
  - Het zorgdragen voor ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden en dit borgen in de totale project organisatie.

Naast voorwaarden voor compenserende en mitigerende maatregelen vanuit de Wnb zijn er in alle betrokken deelgebieden mogelijkheden om natuurwaarden te verstreken door aanvullende, veelal eenvoudig inpasbare maatregelen die separaat aan de terreinmaatregelen zijn uit te voeren. Deze maateregel zijn als aanbeveling opgenomen in de rapportage.

9. Conclusie

Natura 2000

Op basis van de aard en omvang van de voorgenomen ontwikkeling in relatie tot de afstand tot Natura 2000 gebieden zullen vanuit de voorgenomen ontwikkeling geen effecten optreden.

Leusden

Op basis van het uitgevoerde natuuronderzoek in 2021, zowel op basis van een bureaustudie als een uitgebreid veldonderzoek, wordt geconcludeerd dat de voorgenomen verplaatsing van de YMCA locatie van Leusden naar Woudenberg zal leiden tot een verbetering van de natuurwaarden en een netto toename van het functioneel NNN gebied ter plaatse.

Er zal geen aantasting van beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming en/of van tot de categorieën ‘bedreigd’, ‘ernstig bedreigd’ of ‘op het punt van verdwijnen’ gerekende soorten optreden bij de voorgenomen ontmanteling van het huidige YMCA terrein en/of de (bos)compensatie locatie op de huidige akker.

Woudenberg

Op basis van het uitgevoerde natuuronderzoek in 2021 zowel op basis van een bureaustudie als een uitgebreid veldonderzoek voor de locatie Woudenberg wordt een geringe kwalitatieve en kwantitatieve afname van de NNN berekend die kleiner is dan de toename aan ecologische kwaliteit in habitat en oppervlakte in Leusden.

Daarnaast wordt op basis van het uitgevoerd soorten onderzoek, de aangetroffen soorten en de tolerantie van deze soorten op recreatief medegebruik geen tot mogelijk een geringe afname van de natuurkwaliteit verwacht.

Er zal geen aantasting van beschermde soorten in de Wet natuurbescherming en/of van tot de categorieën ‘bedreigd’, ‘ernstig bedreigd’ of ‘op het punt van verdwijnen’ gerekende soorten optreden, mits rekening wordt gehouden met de locatie van een jaarrond beschermd nest, de vliegroute van vleermuizen en mierenhopen en holtebomen worden gespaard of gecompenseerd tijdens de realisatie. Tijdens de exploitatie dient passend te worden omgegaan met terreinverlichting. Deze aspecten zijn benoemd als mitigerende en compenserende maatregelen.

Samenvattende tabel

Verplaatsen YMCA locatie van Leusden naar Woudenberg
overzichttabel conclusies en maatregelen

	Leusden YMCA	Leusden compensatie	Woudenberg	maatregel
Gebieds bescherming				
N2000	geen effect	geen effect	geen effect	
Natuurnetwerk Nederland				
oppervlakte	toename kwantitatief & kwalitatief	toename kwantitatief & kwalitatief	afname kwalitatief	compensatie in Leusden
zones met bijzondere ecologische kwaliteit	afwezig	afwezig	afwezig	
aaneengeslotenheid en robuustheid	vergroting	vergroting	geringe afname	compensatie in Leusden
essentiele verbindingen	niet aangetast	niet aangetast	niet aangetast	
samenhang tussen gebieden	geen effect	geen effect	geen effect	
aantasting gebieden uitstekend'en 'goed	niet aanwezig	niet aanwezig	niet aanwezig	
oude boskernen	niet aanwezig	niet aanwezig	niet aanwezig	
omstandigheden tbv natuurbeheertypen	geen effect	geen effect	geen effect	
Soorten (beschermde soorten)				
Vaatplanten	niet aangetroffen	niet aangetroffen	niet aangetroffen	
Mossen	niet onderzocht	niet onderzocht	niet onderzocht	
Korstmossen	niet onderzocht	niet onderzocht	niet onderzocht	
Paddenstoelen	niet onderzocht	niet onderzocht	niet onderzocht	
Vleermuizen	geen effect	vliegroute	vliegroute	voorkomen uitstralende verlichting
Landzoogdieren	geen effect	geen effect	geen effect	
Broedvogels	geen beschermde soorten	geen beschermde soorten	één jaarrond beschermd nest	buiten effectzone projectgebied
Wintervogels	niet onderzocht	niet onderzocht	niet onderzocht	
Amfibiëen	niet aangetroffen / habitat ongeschikt	niet aangetroffen / habitat ongeschikt	niet aangetroffen / habitat ongeschikt	
Reptielen	mogelijk winterhabitat	geen effect	niet aangetroffen	werken buiten periode oktober-maart
Vissen	niet onderzocht / geen water in plangebied	niet onderzocht / geen water in plangebied	niet onderzocht / geen water in plangebied	
Dagvlinders	niet aangetroffen	niet aangetroffen	niet aangetroffen	
Macro nachtrvlinders	niet onderzocht	niet onderzocht	niet onderzocht	
Micro nachtvlinders	niet onderzocht	niet onderzocht	niet onderzocht	
Libellen	niet aangetroffen	niet aangetroffen	niet aangetroffen	
Sprinkhanen en krekels	niet aangetroffen	niet aangetroffen	niet aangetroffen	
Overige soortgroepen	niet aangetroffen	niet aangetroffen	niet aangetroffen	
Habitat en omstandigheden				
Vegetaties	niet aangetroffen	niet aangetroffen	niet aangetroffen	
Jaarrond beschermde nesten	niet aangetroffen	niet aangetroffen	één jaarrond beschermd nest	buiten effectzone projectgebied
Holte bomen	niet aangetroffen	niet aangetroffen	8 stuks	bewoning check / sparen of compenseren
Staand en liggend dood hout	vrijwel niet aanwezig	niet aanwezig	lokaal aanwezig	handhaven of verplaatsen
Mierenhopen en Mierenpaden	niet aangetroffen	niet aangetroffen	verspreid aanwezig	ontwijken bij inrichting
Soorten (niet specifiek beschermde soorten)				
Tijdens het in 2021 uitgevoerde natuuronderzoek zijn een groot aantal niet beschermde soorten meegenomen in de karteringen.				werken volgens gedragscode toepassen art. 1.11 Wnb ecologische werkbegeleiding vogel /faunachecks tijdens uitvoering mitigerende maatregelen ook voor niet beschermde soorten
Daarnaast zijn losse waarnemingen van relevant geachte soorten en situaties vastgelegd en waar noodzakelijk of wenselijk geacht opgenomen in de rapportage.				
Met alle niet zwaarder beschermde soorten wordt rekening gehouden tijdens de projectontwikkeling				

Tabel 6. Samenvatting onderzoek en conclusies Natuuronderzoek YMCA Leusden en Woudenberg

10. Literatuur en bronnen

Literatuur:

Achterberg C. van, 2020 – Natuurwaardenonderzoek Het Panhuis - BEO-publicatie 202019
Achterberg C. van, 2021a – Dassen Henschotermeer – Briefrapport d.d. 13 januari 2021
Beek, J.G. van & BIJ12-schrijfgroep [2014]: Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000 / PAS - BIJ12, 2014
Bosch A. van den, 2020 - Antmaps Bosmierenproject Utrechtse Heuvelrug 2020 – Eigen uitgave A. van den Bosch
Bijtel H. van den, zonder jaar – De Utrechtse Heuvelrug en zijn betekenis voor vogels – digitale bronnen
Bijtel H. van den, 19/03-2019 – Verkennende toetsing verplaatsing YMCA in het licht van de Wnb – briefvermelding BEO
BIJ12 Soort inventarisatie protocollen in het kader van de Wet natuurbescherming, versie juli 2017;
Dietz Chr., O von Helversen & D. Hill, 2009 – Vleermuizen van Europa en Noordwest Afrika – VZZ, Nederland
Dietz Chr. & A. Kiefer, 2017 – Veldgids vleermuizen van Europa – KNNV uitgeverij
Knol W.C. 2016 – Natuurontwikkeling YMCA terrein, Paradijsweg Leusden – Eqosens-nl ecologisch advies, Lathum nr. 2016-02
Netwerk Groene Bureaus, 2017 - Werkgroep 'Standaarden en protocollen', versie juli 2017
Netwerk Groene Bureaus , 2021 - Protocol vleermuizen', Vakberaad vleermuizen, versie januari 2021
Provincie Utrecht, 2021 - Interim Omgevingsverordening provincie Utrecht - vastgesteld PS d.d. 10 maart 2021
SOVON, Vogelonderzoek Nederland 2019 - Vogelatlas van Nederland
TBVA vastgoed advies 28/11-2019 – Schetsontwerp terreininrichting YMCA Woudenberg [Concept]
TBVA vastgoed advies 14/06-2021 – DO boekje YMCA Henschotermeer Woudenberg [Concept]
Terlouw R.J.S., 20210515 – Plan van aanpak natuuronderzoek YMCA locaties Henschiotermeer & Leusden - V2-20210515
Terlouw R.J.S., 2021 – Monitoring gebruik dassenburcht nabij vml boerderij Panhuis te Woudenberg– Bui-TeGewoon | rapport 2021/43

Geraadpleegde websites:

www.ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/
www.bodemdata.nl
www.boerenbunder.nl
www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/subsidiestelsel-natuur-en-landschap/
www.EIS-nederland.nl
www.googleearth.nl
www.natuurloket.nl
www.ndff.nl
www.opentopo.nl
www.pdok/viewer.nl - onderdelen AHN3, bodemkaart, cultuurhistorische waardenkaart
www.ravon.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl
www.soortenbank.nl
www.sovon.nl
www.vleermuisnet.nl
www.vzz.nl
www.waarneming.nl
www.webkaart .provincie-utrecht.nl/viewer/app/

BIJLAGE 1. Lijst van mogelijk aan te treffen soorten op basis van bureaustudie

Beschermde soorten Wet natuurbescherming, provincie Utrecht

Als relevant beoordeelde soorten t.b.v. project YMCA - locatie Henschotermeer

Versie: 202100312.../DB

te onderzoeken	Beschermingsregiem en soorten	Holen-broeder	Jaarrond beschermd nest	Bern	Habitatrichtlijn	Vogelrichtlijn	Wet nb overige soorten	Vrijstelling prov. Utrecht	Vrijstelling Landelijk	onderzoek methode
	Beschermde Vogels Wet nb *alle in NL in het wildlevende vogels zijn tijdens de broedperiode en periode met nestjongen beschermd Onderstaande lijst geeft de soorten met jaarrond beschermde nesten*		categorie							
	Bonte vliegenvanger		5	II						kart.holten & invent
	Boomklever		5	II						kart.holten & invent
	Boomkruiper		5	II						kart.holten & invent
	Boomvalk		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Bosuil		5	II						kart.gr.nesten & invent
	Buizerd		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Draaihals		5	II						kart.holten & invent
	Ekster		5	II						invent
	Gekraagde roodstaart		5	II						kart.holten & invent
	Glanskop		5	II						kart.holten & invent
	Grauwe vliegenvanger		5	II						kart.holten & invent
	Groene specht		5	II						kart.holten & invent
	Grote bonte specht		5	II						kart.holten & invent
	Havik		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Hop		5	II						kart.holten & invent
	Huismus		2	II						beoord.opstallen & invent
	Kleine bonte specht		5	II						kart.holten & invent
	Kleine vliegenvanger		5	II						kart.holten & invent
	Koolmees		5	II						kart.holten & invent
	Oehoe		3	II						kart.gr.nesten & invent
	Pimpelmees		5	II						kart.holten & invent
	Raaf		5	II						kart.gr.nesten & invent
	Ransuil		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Ruigpootuil		5	II						kart.holten & invent
	Sperwer		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Spreeuw		5	II						kart.holten & invent
	Steenuil		1	II						kart.holten & invent
	Torenvalk		5	II						kart.gr.nesten & invent
	Wespendief		4	II						kart.gr.nesten & invent
	Zwarte kraai		5	II						kart.gr.nesten & invent
	Zwarte mees		5	II						kart.holten & invent
	Zwarte roodstaart		5	II						kart.holten & invent
	Zwarte specht		5	II						kart.holten & invent

	Beschermde diersoorten geen vogels	soortgroep						
	Bruine kikker	amp			bijl. A			losse waarnemingen
	Gewone pad	amp			bijl. A			losse waarnemingen
	Kleine watersalamander	amp			bijl. A			losse waarnemingen
	Meerkikker	amp			bijl. A			losse waarnemingen
	Middelste gorene kikker/bastaard kikker	amp			bijl. A			losse waarnemingen
	Rugstreeppad	amp	II	IV				veldbezoek koortijd
	Adder	rep						platenonderz. & losse wrn
	Gladde slang	rep	II	IV				platenonderz. & losse wrn
	Hazelworm	rep			bijl. A			platenonderz. & losse wrn
	Levendbarende hagedis	rep			bijl. A			platenonderz. & losse wrn
	Ringslang	rep			bijl. A			platenonderz. & invent bez
	Zandhagedis	rep	II	IV				2x invent bez.
	Bosvleermuis	zd-vlm	II	IV				Vleermuis ronde 2*
	Franjestaart	zd-vlm	II	IV				Vleermuis ronde 2*
	Gewone dwergvleermuis	zd-vlm		IV				Vleermuis ronde 2*
	Gewone grootoorvleermuis	zd-vlm	II	IV				Vleermuis ronde 2*
	Laatvlieger	zd-vlm	II	IV				Vleermuis ronde 2*
	Meervleermuis	zd-vlm	II	IV				Vleermuis ronde 2*
	Rosse vleermuis	zd-vlm	II	IV				Vleermuis ronde 2*
	Ruige dwergvleermuis	zd-vlm	II	IV				Vleermuis ronde 2*
	Watervleermuis	zd-vlm	II	IV				Vleermuis ronde 2*
	Aardmuis	zd			bijl. A			losse waarnemingen
	Boommarter	zd			bijl. A			losse waarnemingen
	Bosmuis	zd			bijl. A			losse waarnemingen
	Bunzing	zd			bijl. A			losse waarnemingen
	Das	zd			bijl. A			losse waarnemingen
	Dwergmuis	zd			bijl. A			losse wrn
	Dwergspitsmuis	zd			bijl. A			losse wrn
	Eekhoorn	zd			bijl. A			losse wrn + grote nesten
	Egel	zd			bijl. A			losse wrn + rommelbulten
	Gewone bosspitsmuis	zd			bijl. A			losse wrn
	Haas	zd			bijl. A			losse wrn
	Hermelijn	zd			bijl. A			losse wrn + stamvoetholten
	Huisspitsmuis	zd			bijl. A			losse wrn
	Konijn	zd			bijl. A			losse wrn + kartering holen
	Ree	zd			bijl. A			losse wrn + sporen
	Rosse woelmuis	zd			bijl. A			losse wrn
	Steenmarter	zd			bijl. A			check opstallen + sporen
	Veldmuis	zd			bijl. A			losse wrn
	Vos	zd			bijl. A			losse wrn + burchten
	Wezel	zd			bijl. A			losse wrn + burchten
	Vliegend hert	ins-ke			bijl. A			invent. Juli

Beschermde planten

Er worden geen zwaarder beschermde soorten planten in het gebied verondersteld op basis van habitat.
Tijdens alle bezoeken zal alert worden gekeken naar mogelijk toch aanwezige soorten
Enkele niet zwaarder beschermde rodelijst soorten die mogelijk extra aandacht behoeven worden onderzocht op aanwezigheid (zie hier onder)

	Jeneverbes	hpl	kartering
	Heideveldjes	hpl	kartering

Overige aspecten

Naast plant en diersoorten dient in een aantal gevallen ook de habitat te worden verkend en aanwezige opstallen en / of kunstwerken te worden gecontroleerd op mogelijkheden voor beschermde flora en fauna

	Opstallen	opstallen	visuele check
	Holte bomen	boom	kartering + nacontrole zomer
	Stamvoet holten	boom	kartering + nacontrole zomer
	Grondholen	bodem	kartering
	Compost en rommelbulten	bodem	kartering
	Burchten	zoogdier	kartering + nacontrole zomer
	Mierenhopen	insect	kartering + nacontrole zomer
	leefgebieden en migratieroutes	algemeen	habitat check

YMCA terrein Henschotermeer - Woudenberg

Analyse veldverkenning Wet Natuurbescherming maart 2021

© Bui-TeGewoon | groenprojecten

vak / afdeling	bodemreliëf [2]	bodemholten [2]	bomen [1]	boskarakter	ondergroei [2]	holte bomen [2]	stamvoet holten [2]	staand dood hout [2]	liggend dood hout [2]	hogere planten	zoogdieren	grondholen	vleermuizen	broed vogels	beschermde soorten vogels	jaarrond nesten	nest-kasten	amfibieën	reptielen	mierenhoop	opmerkingen
Y-1	0	0	GRD-3/BERK-4/ZE-2/AE-2/LAR-1	boomweide	0	0	0	0	0				foerageerhabitat	[9]			diverse		[3]		
Y-2	1	1-vos	GRD-1/BERK-1/LAR-4	dicht bos	2	1	2	0	2			vos	vliegroute-pad	[9]					[8]	langs pad Z	
Y-3	1	0	GRD-1/BERK-1/LAR-4	dicht bos	2	1	2	0	2				vliegroute-pad	[9]					[8]	langs pad Z	
Y-4	1	1-vos oud	GRD-4/LAR-3/BERK-1/ZE-1	dicht bos	2-4 [5]	1	1	0	2	[4]	mest vos	vos (oud)		[9]					[8]		veel verkeers geluid
Y-5	1	0	LAR-4/BERK-1	matig dicht bos	1-3 [6]	1	1	0	1		mest das [7]		vliegroute-pad	[9]					[8]		veel verkeers geluid

[1]	GRD	grove den
	LAR	larix
	BERK	berk
	BEUK	gewone beuk
	AE	Amerikaanse eik
	ZE	zomereik
	1-4	1= enkele/ 2=>10%/ 3=< 30%/ 4=dominant

[2]	0	niet aangetroffen
	1	1 stuk
	2	2-4 stuks
	3	5-8 stuks
	4	>8 stuks

[3]	stapel gezaagd stamhout en hoop snoeihout
[4]	enkele vakjes heide/ deel met adelaarsvaren / lokaal bosbes
[5]	delen met veel zaailing berk en grove den
[6]	lokaal veel zaailing berk west / 50% oppervlakte met mosbulten
[7]	enkele mestputjes das langs pad
[8]	aandacht reptielen bodemrelief / stamvoet en grondholen / liggend doodhout
[9]	niet aangetroffen maart 2021 / nog voorjaar & zomercheck uitvoeren

	aandacht vanuit Wet NB gewenst / mogelijk aanvullend onderzoek of ecologisch protocol

IN OPDRACHT VAN

Kenmerk Bui-TeGewoon:
BTG.RAPP. 2021/40-V4 Natuuronderzoek verplaatsing YMCA van Leusden naar Woudenberg